

- 04 / Keep eyes healthy...
- 05 / 06 / Corneal transplant ...
- 07 / Splashing Colors of Radio Udaan
- 07 / Mitra Jyoti
- 08 / SmartCane
- 09 / kaash... (lets promote Eye donation)
- 10 / Lasik surgery during pregnancy...

- 11 / गर्मियों में आंखों की अनदेखी न करें
- 14 / ताकि आंखें अच्छी बनी रहें...
- 15 / कॉर्निया प्रत्यारोपण / डा. कुरैश बी. मस्कटी
- 16 / कॉर्निया प्रत्यारोपण / डा. कुरैश बी. मस्कटी
- 17 / गर्भावस्था या मातृत्व (स्तनपान) के दौरान लेसिक सर्जरी

18 / आप भी बन सकते है दृष्टिहीनों की दृष्टि

19 /كيال سك مرجرى حمل كدوران كى جاسكتى ب 20 / آنکھعطیہ 21 /كرنيا ٹرانسپلانٹ/ ڈاكٹر قريش بي مسكني 22 / گرمی کے موسم میں آئکھوں کونظرا نداز نہ کریں Keep your love in the soul.../ 24

May 2014 Volume 1 • Issue 7 www.icareinfo.in

a monthly news paper

to inform, educate and advocate issues about eye.

are info

Why I Care INFO

Approximately 285 million people worldwide live with low vision and blindness

Of these, 39 million people are blind and 246 million have moderate or severe visual impairment

90% of blind people live in low-income countries •

Yet 80% of visual impairment is avoidable - i.e. readily treatable and/or preventable

Restorations of sight, and blindness prevention

strategies are among the most cost-effective interventions in health care

The number of people blind from infectious causes has greatly reduced in the past 20 years

An estimated 19 million children are visually impaired

About 65 % of all people who are visually impaired are aged 50 and older, while this age group comprises only 20% of the world's population

Increasing elderly populations in many countries mean • that more people will be at risk of age-related visual impairment.

We at Antardrishti believe that the awareness level of the society about eye care, eye donation and blindness must be raised. After a thorough analysis of our experiences of last 7 years, we felt the need of a platform to

- Bring awareness about eye care and health •
- Create communities for people with vision deformity and visually impaired,

Inform and bring awareness to parents and peer group of affected people

- Opinion building on issues related to eve health
- Generate content focused on empowerment of visually impaired

100% profit will go to Antardrishti

Antardrishti, a social development organisation is committed to the cause of blind people in our society. Towards this we had made a humble beginning in 2006. It is registered as a Public Charitable Trust under Indian Trust Act, 1882.

Antardrishti 113, Tagore Nagar, Dayal Bagh, Agra - 282005 Uttar Pradesh, INDIA subscriptions@icareinfo.in



Subscription Plan

	No of Copy	1 Year	2 Year	5 Year	Life time
Individual	1	240	480	1200	5000
Organisation (Basic)	5	1200	2400	6000	20000
Organisation (Silver)	10				30000
Organisation (Gold)	15				50000

Benefits of lifetime subscription

S. No	Particular	Individual	Corporate/organisation		
		Basic (5,000)	Basic (20,000)	Silver (30,000)	Gold* (50,000)
1	iCareinfo (12 issue/year)	1 copy	5 Copy	10 Copy	15 Copy
2	Discount on Products	5%	5%	10%	15%
3	Discount on advertisement	-	10%	15%	25%
4	Discount on Sponsorship of events	-	10%	15%	30%
5	Opportunities to post announcements	-	Yes	Yes	Yes

Terms and Conditions:

- It is and Conditions:
 *One full page color <u>advertisement free</u> with corporate / organisation life time gold subscription.
 This special <u>benefits of lifetime subscription</u> offer is valid for a limited period.
 Rates and offer valid only in India.
 Please allow 4-6 weeks for delivery of your first copy of the News Paper by courier/post.
 Please write your name and address on the reverse side of the cheque or DD. All outstation cheques should be payable at par.
 I CARE INFO will not be responsible for postal delays, transit losses or mutilation of subscription form.
 I CARE INFO reserves the right to terminate or extend this offer or any part thereof, at any time to accept or reject any or all forms received at the absolute discretion of the published subsequently in the magazine.
 Please include pin code for promy delivery of your or your conv
- Please include pin code for prompt delivery of your copy. Request for cancellation of subscription will not be entertained.
- All disputes shall be subjected to Agra jurisdiction only

Please fill the form in CAPITAL LETTERS and mail it with your cheque/DD favouring I CARE INFO to Antardrishti, 113 - Tagore Nagar, Dayal Bagh, Agra - 282005, Uttar Pradesh, INDIA

I am enclos	ing Cheque/DD No		Drawn on
(Specify Ba	ank)		of
		DatedFa	
Name:Mr/M	1s		
Address			
			ate
Pin	Tel.No	Mobile	е
Date of Birt	h	E-mail	

.....Signature.....

I agree to the terms & conditions.



Name.....

email: info@icareinfo.in | Subscriptions: subscriptions@icareinfo.in | Advertising: advt@icareinfo.in Owner, Printer and Publisher : Akhil Kumar Srivastava. Printed at Navlok Times Press, 14-A, Maghtai, Bichpuri Road, Agra, U. P., INDIA and Published at 113, Tagore Nagar, Dayal Bagh, Agra-05, U. P., INDIA. Editor - Akhil Kumar Srivastava





Summer season has arrived, if we think about summer days then scorching sunlight, hot air, sweating, mosquitoes, thirst and ways how to keep ourselves cool comes in mind. But do you know all these things bring's diseases along with them in summer and if are not alert and prepared before hand, in that situation he have to face lots of problems in summer. In summer season we are very alert to protect our skin and face and take total protection for face so that face should not turn black in harsh chill sunlight or from sunburns, but always ignore our eyes. Although air-conditioner and coolers protects us from sunlight and heat keeping the rooms cool in summer but can't helpful in protecting from the dryness around the eyes. The hot air blowing in summer season causes harm to our eyes. Specialists considers that its become very necessary to take care of our eyes in summer season. Scorching sunlight, dust and dirty particles along with dust affects our eyes a lot and in lack of proper care it harms our eyes and possibility of viral infection increases more in summer season. Mostly in lack of special care and attention of child's

cleanliness, child faces allergy problems in eyes.

In summer season, many diseases like flue, swelling and redness in eyes, dry eyes, computer vision syndrome occurs due to insects and micro-organisms. Nowadays our living standard and routine life also invites such diseases. Our eyes becomes dry due to pollution and keep on working on computer for long period and give rise to many problems like burning, irritations and flowing of thick fluid in eyes. It is mostly seen viral infections is common in the eyes of the people living in slum polluted areas. Elements spreading pollution in atmosphere like Nitric oxide, Nitrogen-dioxide and Sulphur-dioxide increases eye problems. Tears made of water fatty oil, protein, electrolyte and elements helpful in fighting against bacteria and work is to keep our eyes watery is also harmed by pollution. Due to pollution, tears dry up and give rise to bacterial infection, so it is very necessary to take additional precautions for our eyes in summer.

Few common problems related to eyes in summer season

Eye Flu

Infection which mainly spreads through dirtiness, dirty water, unclean fingers, flies, dust-smoke is called eye-flu. It causes redness, itching, discharge (watery or thick) crusting that forms overnight, sensitivity to light and a gritty feeling in the eyes.

Dry eyes Its a normal phenomenon that

during the summer season the eyes get dries up. Due to excessive use of computer, increasing pollution, getting used to AC, intake of medicines like painkillers, high blood pressure and some others increases chances of dryness of eyes, resulting in itching, burning sensation, irritation and pricking. Precautions are to regular washing of eyes

with cold water and to take eye drops on the consultation with the doctor.

Conjunctivitis

It's a common disease occurring mostly during the summer season. There is regular pain in the eyes and fluid substances drains out of the eyes and eyes turns red. It should be treated immediately or else this disease spreads among others like an epidemics.

This carries on from one person to other even if the unaffected person looks into the eyes of an affected person or even by touching affected person or using the handkerchief of the affected person. It is important for the affected person to continuously wash the eves and not to use handkerchief, towel and other things of other people. Get consult from doctor and to take

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

medicines as per the instructions and also wear black goggles so that the diseases don't spread to other people.

Photo Phobia

This is also another form of Eye-Flu and the affected person gets pricked from scorching sunlight or bright lights. The affected person can't open the eyes properly and there is pain and tiredness in eyes.

english adoptation by Rekha Khare / Bilaspur

iCare info





Proper care and attention to keep eyes healthy

We take precautions of few things in summer season we can save our eyes from many problems. Wash your eyes several times throughout the day with cold and clean water. Apply cucumber slices or cotton dipped in rose water upon eyes, these will provide freshness to eyes. Healthy and balanced diet, proper sleep both are necessary for eyes. Eat more and more green and leafy vegetables like spinach, carrot, bathua, mustard and sprouted grains in food. Drink at least 2 liters of water throughout the day so that harmful substance sweats out of the body and body gets moisturise which is necessary for eyes also. Take special care for cleanliness in case of any type of infection in eyes. Don't touch or rub the eyes again and again with hands. Use black goggles, but never let others to use your goggles. Don't let any others to touch the things used by infected person.

Bright sunlight

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

Always use sun glasses when you come out in bright sunlight so that our eyes can be protected from ultraviolet rays. As these rays are so harmful for eyes it can lead the affected person to cataract or hazards of retina like problems. Like we use sunscreen cream to protect our skin from ultraviolet's rays in summer, in similar way we should use sun glasses to protect our eyes from harmful UV rays. Sunglasses protects our eyes from ultra violets rays of sunlight. While purchasing sunglasses always be sure that it is effective in protecting your eyes from UV rays and frame should be closed from all sides so that UV rays and other dust particles can't enter our eyes. Rinse your eyes with cold and clean water. The people who wear UV protective contact lenses, should wear sunglasses so that remaining part of eyes can also be protected. If you use power lens in that case also sunglasses should be used to protect eyes from ultraviolet rays.

While swimming

Use swimming glasses while swimming, it will not only save your eyes from the allergy caused due to chlorine present in water but also protect eyes from Conjunctivitis in swimming pool. Generally chlorine and other chemicals are used in large quantity to keep the water clean and safe in swimming pool which can cause infection to eyes. So whenever you come out of the swimming pool always rinse your eyes properly with clean water, even then any problem occurs consult eye specialist immediately.

This can cause harm to your eyes

- Don't rub your eyes in case dust, soil or sand particles enters your eyes.
- Don't apply kazal, Surma, mascara and eye liner on your eyes, as these contains chemicals and carbon particles which are harmful for eyes and also allergic.
- Don't use handkerchief or towel of other person.
- Don't enter swimming pool at the

time of conjunctivitis infection.

- Don't start your on treatment at the time of problems in eye.
- Once the seal is opened, eye drops should be used within a month's time and left out should be destroyed.
- Never sit in front of AC as it is harmful for eyes.
- Keep your hands clean always.
- Sunglasses not only saves your eyes

from UV rays but it also protects your eyes from allergy caused due to smoke or dirtiness.

- Don't wear small frame glasses only for style. Glass frame should be so big that it can cover the eyes completely.
- Never apply sunscreen around eyes which can cause harm to eyes.

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

05

Cornea From the Desk of President All India Ophthalmological Society, India

Dr Oursch P. Machati

Dr. Quresh B. Maskati, President A.I.O.S.

possible to do a regraft i.e. one more graft (naturally after removing the previous opaque graft!) and restore vision once more.

When does rejection usually occur?

Statistically speaking, rejection occurs most often in the first year after transplant and following any major or minor surgery to the eye thereafter i.e. a patient of corneal graft who now undergoes cataract surgery or even removal of his corneal sutures (commonly done a year or so after the corneal graft surgery) is at increased risk of graft rejection in the month immediately following the surgical procedure.

How does the patient know that there is early rejection and he should rush to the nearest eye doctor?

If the patient suddenly experiences increase in redness, pain, watering of the operated eye or a drop in vision in the same eye, he should immediately see his nearest eye doctor, preferably on the same day. He should avoid the temptation of taking telephonic advice for his symptoms. This is because these same symptoms can occur in graft rejection as well as in graft infection. The treatment for the former is very frequent instillation of topical corticosteroid drops while this will make the condition worse if it is a graft infection and not a rejection.

Continue..... Page 06

What is the 'CORNEA'?

iCare info

This is a clear piece of tissue that fits like a watch crystal (outer glass cover of the watch) over the coloured part of the eve called the iris. Unlike the watch glass, which is flat, the cornea is dome shaped. Light passes through the transparent cornea, just like it would through a window, to the back of the eye. The parallel rays of light passing through the cornea get bent so as to focus on the retina which is the inner lining of the back of the eye, like the film of the camera.

How does the cornea get cloudy?

Clouding or irregularity of the cornea may be caused by many different kinds of problems. When the cornea becomes cloudy, similar to the frosting of glass, light is not able to pass through the eye and poor vision results.

In such cases, how is vision restored?

The only way to restore vision is to replace the cornea with

Cloudy Cornea

donated healthy corneal tissue by a surgery called corneal transplant or keratoplasty. This consists of removal of a central disc of the abnormal cornea and replacing it with a similarly sized piece of normal cornea obtained from a donor eye. The cornea is the only part of the eye that can be transplanted.

How successful is cornea transplant surgery? Is it true that most corneal transplants become opaque in a few years? The corneal transplant or corneal graft as it is also called is devoid of blood vessels. Hence out of all transplants done in the body such as heart, liver, kidney etc, it has the least chance of rejection. I amend the previous statement - it would come second in terms of success rates to hair transplants! Even if rejection does occur, it can be successfully treated by eye drops in most cases without having to take recourse of systemic

immunosuppressive medication, as is the case with rejected transplants elsewhere in the body. I have seen several grafts done 30 and 40 years ago, remaining crystal clear to this day! Grafts done in eyes where the cornea is already vascularised naturally have a poorer long-term prognosis (expected outcome, in layman's terms).

However, in case a graft does fail or get rejected for some reason and the rejection is not reversed by timely treatment, all is not lost. If the rest of the eye has no other complications, it is

How does the cornea get cloudy?

- Infection and injury to the eye
- Nutritional disorders such as Vitamin A deficiency
- Reaction to drugs, e.g. Stevens –Johnson Syndrome
- Degenerations and dystrophies of the cornea (inherited conditions which may cause clouding of the cornea in adult life
- Keratoconus (an irregularity of the shape of the cornea, where there is progressive 'coning' of the cornea) In this condition even though the cornea is clear the quality of vision gradually deteriorates. Clouding only occurs in the very late stages.
- Corneal clouding as a complication of cataract or glaucoma surgery





www.icareinfo.in

May 2014 Volume 1 • Issue 7

Corneal transplant



Dr. Quresh B. Maskati, President A.I.O.S.

From the Desk of President All India Ophthalmological Society, India

Can all opaque corneas be successfully transplanted to restore vision?

I did mention a few paragraphs ago that those corneas already having blood vessels growing into them have a poorer prognosis. (Meaning of Prognosis also explained in a previous answer). Besides these, eyes which have a history of previous grafts rejected are more at risk to develop rejection again as the body now knows that there is an intruder and sends its defence forces (white blood 'killer' cells) to destroy the invader! Besides, eyes with an inadequate tear secretion or with poor quality tears are not good candidates for corneal grafting. Any condition that has destroyed the "limbus" i.e. the factory that constantly replenishes the cells on the surface of the cornea, which is situated at the junction between the black and the white of the eye, makes a corneal transplant surgery doomed to failure. Some of these conditions are chemical burn injuries, drug reactions such as Stevens Johnson syndrome, which destroy the stem cells at the limbus and certain congenital conditions such as Aniridia in which there is a very poor quota of stem cells to begin with. For more information on stem cells, read the chapter on "Ocular Surface disorders".

What is the 'new' development in cornea transplant surgery – the 'lamellar' corneal transplant or keratoplasty?

Most corneal transplants done in India and even the world over are 'full thickness' corneal transplants (technically called penetrating keratoplasty). The diseased cornea is removed with all its layers and replaced by a similar or slightly larger sized, donor cornea also of 'full' thickness. However, in certain diseases, such as 'Keratoconus' or conical cornea or in superficial corneal scars, the innermost lining of the cornea, called the endothelium is intact and healthy and therefore need not be changed. In these cases, approximately 90% of the thickness is changed, i.e. the innermost layer, the endothelium is left unchanged. Since it is the donor endothelium which is chiefly responsible for the rejection response by the patient's immune system, the chances of rejection of this 'lamellar' graft are reduced dramatically. However, this procedure requires a little more skill than the usual penetrating keratoplasty and has a rate of operative complications (necessitating conversion to penetrating keratoplasty) of about 5-10% in the best of hands. Also, DALK (deep anterior lamellar keratoplasty as it is also called) cannot be used in patients who have unhealthy endothelium. It therefore requires careful patient selection.

I have heard of another procedure called "Endothelial Keratoplasty". What is this?

I congratulate you for your hearing abilities. This procedure, which is even more technically demanding than DALK, requires special instruments and is still not routinely done. This is transplantation of only the inner lining of the cornea -the endothelium, after stripping off the patient's own inner lining. It is also known as DSEK and DSAEK and posterior lamellar keratoplasty. You need not bother your head with the full forms of these acronyms. You probably will forget them after reading them anyway. It can be done for those whose corneal inner lining only is dysfunctional and the rest of the cornea is OK. Sutures are generally not required in such cases, so visual recovery is much faster and suture related complications are eliminated.

Is there any hope of restoring vision for those unfortunate patients who cannot have or will not benefit from a cornea transplant but have a diseased cornea?

Yes, they can be fitted with an artificial cornea or Keratoprosthesis, for which you are advised to read the chapter especially devoted to the subject.

What are the expenses involved in corneal transplantation?

These vary considerably depending on the geographical region of the country you get the surgery done. In many places in India, these surgeries are done only in government, municipal or trust hospitals where there is no charge or a minimal cost. In the larger cities, it is done in the private sector as well. Though the eyeball is donated free of cost, most eye banks run extensive tests on the donated tissue as well as test the blood of the donor for AIDS, Hepatitis and other communicable diseases. They also employ highly qualified staff that evaluates the eyeball to decide suitability of its use. All this costs money, which is levied by the eye bank as " processing charges". In Mumbai for example, this cost is around Rs.6000/- per patient at the time of writing this edition. This charge is only levied upon patients in the private sector, which forms only 30% of all patients receiving donated corneas in Mumbai. The remaining 70% of corneas are distributed practically free of cost to the municipal and free hospitals of Mumbai.

What about surgical fees?

These also vary from state to state. In states where there is private sector corneal grafting surgeries performed, the professional fees charged by an eye surgeon is usually around what he would charge for modern day cataract surgery.

Is this morally justified? After all he is receiving a donated eyeball free from the deceased donor!

Morality is a relative issue. No surgeon charges for the eyeball or cornea (eye banks may however charge a processing fee - refer to previous answer). However, surgeons trained in corneal grafting surgery have spent a lot of money to acquire this expertise. Also, they do need good surgical microscopes, disposable trephines and other costly tools to do good corneal grafting surgery. Most corneal surgeons would like to do only corneal surgery to earn their livelihood. However as tissue availability is low, they end up doing cataract and other surgeries as well to earn their daily bread. Practically no eye surgeon in the private sector survives on the income from corneal transplant surgery alone. Most eye surgeons who do a fair number of transplants use the income from affording patients to subsidise the surgery for those that cannot afford.

Can every blind person have his sight restored by an "eye transplant"?

No, corneal grafting or corneal transplant surgery can only benefit those who are blind due to the cornea becoming opaque. The rest of the tissues of the eye cannot be transplanted. As of today, retinal transplants are being tried on an experimental basis but it will be many years if at all, before this procedure can be done successfully to restore vision to those having diseased retinas.

Can a person who has received a corneal transplant himself donate his cornea after death?

Yes. If the cornea is clear, it can be re-used to give sight to one more corneally blind person. It would be a truly noble gesture!





www.icareinfo.in

May 2014 Volume 1 • Issue 7



Though our societies and nations are turning so advanced yet unfortunately whenever we hear about a visually challenged person, the first thing that pops out in our mind is 'Dependence and Sympathy.' Keeping this point in mind, we are going to confront you with an initiative and innovative idea made by visually challenged people. In present era, visually challenged people are doing really a commendable job. Not only they are enduring the conservative mindsets but are setting benchmarks for our society. Here is an immensely inspirational story of Radio Udaan which will compel you to bring a change in your perspective towards visually challenged community.

Radio Udaan, is an internet radio station run by visually challenged people. This station is not backed by glamorous personalities or any elite class of society, but is an outcome of collective hard work of visually impaired people. The team members, RJs and the whole Radio Udaan family is not only pursuing their respective careers, jobs or studies but investing their valuable time in this Radio Station.

The motive of this station is to color the lives of listeners with bright and sparking shades. The Radio Station is not only catering lots of fun to listeners but also a lot of information and is elevating their level of knowledge. The RJs are trying their best to cover a

Splashing Colors of Radio Udaan



large spectrum of information. It has included shows from Bollywood masti to book reviews, from inspirational talks to travelling information, cooking tips to social issues, religious dives to social harmony, etymology to rationality and much more. The discussions, debates and talks are icing on the cake. Here the talks are not being imposed on any person but rather talks are about the listeners, their choices, sufferings, and current issues. These shows are not only broadcasted once a week but they are re-broadcasted as well. Radio Udaan also possesses an archive for those who missed their favorite shows. For the convenience of listeners, Radio Udaan has also made a

provision of feedback forms. Moreover, interested listeners can also participate in our shows by filling a form on our website www.radioudaan.com. Keeping in mind the mobiles, which are the life-line of our generation, Radio Udaan provides respective options for android, IOS and other systems to enjoy the ride of this dynamic radio station.

A lay man may be thinking how is it possible, right? Well, being an RJ of this station let me introduce you with our way of working. We the visually challenged people, use screen readers to assist us in operating computers and laptops. From switching on a computer to arrange our show stuff is done independently by us without any sighted assistance. Every action regarding Radio Udaan like web hosting, web designing, Radio Jockeying, management; administration etc is being done by the visually challenged people. Our shows are both recorded and live ones.

Though Radio Udaan is an outcome of every RJ and the whole Radio Udaan family yet there is a hierarchy which goes like Mrs. Minal Singhvi: Station Director, Ms. Jyoti Malik: Programme Manager, Mr. Danish Mahajan: General Secretary, Mr. Saif Rehman: Joint Secretary, Mr. Rajeev Bhambri: Advisor and Mr. Balanagendran: Media spokes person.

Radio Udaan provides the bliss not only to our national listeners but to foreigners as well. It is being listened in more than 50 countries. This is a thread which is attaching the hearts and minds across boundaries. Indeed, 'Radio Udaan, A flight of life' is an example for people who think that people with vision impairment cannot do things themselves. Radio Udaan is a firm model of 'insight and vision'. May be the people behind Radio Udaan lack eyesight but the canvas of their vision is much broader and innovative than that of a normal person.

So, wake up people, it is a time to cherish the deeds of visually challenged people. The need is of empathy not sympathy. Time has come that the society has to replace their old fashioned thinking with dynamic one.



http://www.mitrajyothi.org/ admin.office@mitrajyothi.org madhu.singhal59@gmail.com

Mitra Jyothi is a trust registered under Indian Trust Act in the year 1990. Our main focus is on education, livelihood training and economic empowerment of persons with visual impairment and other disabilities. At Mitra Jyothi, we believe in providing education and vocational training that is accessible by all, including persons

with disabilities. Given the right opportunities and education, they have the potential to become independent and self-sufficient and can compete with the non-disabled world. Thus, our various programs are designed with a view to bring them into main stream of the society, thereby aiding the creation of an inclusive society. It is a school cum

rehabilitation centre which is being run under the able guidance of Ms. Madhu Singhal who has covered many milestones not only in India but also outside countries. Our main area of work is to provide support to the visually impaired for their education, and our Placement Cell assists people with all disabilities, making them economically

independent. The different programs are Talking Book Library, Independent Living Skills, Braille Transcription Center, **Job Placement Cell** and Computer Training Center. We have supported approximately 7000 people with disabilities since our inception in 1990 directly and indirectly through our various programs.



Volume 1 🗕 Issue 7 www.icareinfo.in

May 2014

SmartCane

iCare info





According to he World Health Organisation, 285 million people are estimated to be visually impaired worldwide, with 90% residing in developing countries. India is home for 12 million people with blindness, the largest for any country in the world (2011 census data).

Developed jointly with Saksham Trust and Phoenix Medical Systems, with funding received from the Wellcome Trust (UK), the SmartCane™ helps users detect all obstaclesabove the kneelevel.Utilising modern sensor technology, this device detects obstructions up to a distance of 3 metres and is compatible with the standard folding white cane currently used by millions of visually impaired people across the globe. Further, the SmartCane[™] device removes the need for physical contact with the cane in order to detect obstacles in the immediate environment. At times, accidentally touching or poking a stray animal or another human with a cane could lead to an unpleasant response.

The cost of SmartCane[™], inclusive of distribution and training costs is Rs. 3000 while comparable navigational

devices globally cost Rs. 65000 or more. Notwithstanding its affordable price tag, the manufacturer i.e. Phoenix Medical Systems, Chennai has ensured that the device meets global standards in terms of quality and reliability. Saksham Trust has developed an extensive distribution partner network, geographically spread across India for spreading awareness, training as well as after-sale support.

The various features of SmartCane[™] have been driven by end-users' input on their needs and then ratified through extensive field trials with over 150 users. Talking about the product, Dr Rohan Paul, who has played a key role in the development of the SmartCane[™]device, said



Blind people are often taken by surprise by over-hanging branches, protruding airconditioners and parked vehicleswhile navigating through unfamiliar terrain. SmartCane[™] warns the user of such objects in their path through a unique system of vibratory patterns, designed to detectpotential obstacles even at head height."



From Right to Left: Prof. M. K. Bhan- National Science Professor, IIT Delhi; Mr. Dipendra Manocha- Managing Trustee, Saksham; Prof. M. Balakrishnan, IIT Delhi; Shri. P.K. Pincha, Chief Commissioner of Persons with Disabilities; Prof. R.K. Shevgaonkar, Director IIT Delhi and Beneficiaries of SmartCane™

"Blindness is not just a medical condition but possesses the larger dimensions of social exclusion, stigma and neglect.

Professor M Balakrishnan, Department of Computer Science & Engineeringwho along with Professor PVM Rao

of Mechanical Engineering Department leads the ASSISTech activities, said, "I strongly believe that role of organizations like IIT is to promote technology-based entrepreneurship so that the country develops quality products that find mass acceptance not only in India but globally."

Dr Diana Tay, Business Development Manager for Technology Transfer at the Wellcome Trust said "The SmartCane[™] is a mobility aid device that will have a positive impact on the day-to-day activities of the visually impaired in India and possibly further afield. The crossdisciplinary team approach behind the SmartCane[™] has enabled the successful delivery of this technology to the marketplace." The Wellcome Trust, a global charitable foundation, provided a research grant of around £450,000 under the"Affordable Healthcare in India"schemefor translational research on SmartCane[™].

Mr DipendraManocha, Director of SakshamTrust and Delhi-President of National Association of Blind, has provided research and marketing support through its network of organizations. Phoenix Medical Systems, India's leading manufacturer of medical devices for infant and maternity care is the industrial partner of SmartCane[™], providing industrial R&D support and executing the manufacturing process.

iCare info

www.icareinfo.in

May 2014

Volume 1 • Issue 7





We are really thankful to Antardrishti Organization for appreciating our work and honor us with **Golden Eye Award for Drishti 2013** in **short film contest.**

As I said "We", there is another person, Saurabh Mahajan, worked as camera person, who is sharing this award along with me, MayurShinde, worked as director and actor in KAASH. He is the person who actually came up with this competition news. He had found it on internet. We decided to make this project with his camera under my direction. With all information and rules of festival we both discussed all things and possibilities to find correct way to present our movie. As it was clearly declared in rules that there must be a message for eye donation at the end of movie andit was our first objective.

Subject was totally clear as its words... EYE DONATION... means either person must be blind or one who is not blind. Both plays similar important role in this subject. But we choose a blind person who will lead our story and take audience to the way of eye donation.

But we were confused in matter of who will play the lead role. It can be a child with curious behavior towards the world or it can be an old person who spent his or her life without watching a single scene of world... It can be a parent who is struggling for his or her child's Drishti... It can be a son or a daughter too... so we were continuously thinking on who will be exactly correct person to deliver the message.

During this process of thinking, after few days we came up with one character that was perfect to play the lead. We got him from the youngsters who are studying in colleges. Blind students. We choose a young boy's character that is blind and have sorrow and expectations. As we all are aware of life style of youngster's living nowadays. We choose young boy because of his young age or teenage. Now just think, a guy without eyes, how can he live with a young heart? Yes here is a will power, but sorrow cannot be drowned by fulfilling all wishes... Blind tag still remains. Sorry as I said it's a tag... but we know deep down some of the blind people surely looked at it as curse or teasing tag or some way of getting favor or benefit, according to other people's treating towards them.

The character which we choose was a teenager with all will to do things as other teenagers do. He doesnot want travel in handicap apartment of local trains. He does not need other's help for directions on road. He does not want get treat like handicap or blind person. He does want to live like any other teenager. He does want to run, play, dance... He does want see laugh... He does want to see all emotions... his friends, his family and the world. He has been always sensed all things, persons and the world... but there is nothing wrong if he does wish to watch all this. A human can live with sorrow, hard situations, even alone... but if human is living with any missing part of himself, this would be dying every morning with living hope. And especially with teenagers, we can just calculate according to our observation that how they live and try to enjoy their life. The guy Nayan has same feeling, only wanted to share with world.

Now it was another big question that, it is fine he want to share and why, but how...??

We again start thinking as we were expecting a proper, useful and most attentive way for this. And we got it... FM is a convenient way to share the message. So now we start creating our story and we made us ready with write-up.

We had story but no one just come and say his or her message on FM or it's not possible that one will come



and just speak about his or her blindness and ask for eye donation. As a film, we were trying to make it dramatic but realistic; we put a small message competition in our story and made our blind guy Nayan to participate in it. But still he was not going to just ask in normal ways, so to make it more effective and I would definitely say, to check listeners listening capability and understandings, we compose a poem which describes his feelings and his emotions, and of course the eye donation message. Now we are actually with proper story with name KAASH...

KAASH is actually indicating the expectations, not from humans but definitely from God. The lead blind guy Nayan asks the question indirectly that if I was not blind...



Mayur S Shinde Director : Kaash... mayurshnd9@gmail.com www.drishti.org.in

But again there was a big question of who will act...? We tried to consider so many guys we know and asked them but, I don't know what goes wrong, no one was replying. So at the end I decided to act for character Nayan.

Our intention was not only to convey the message of eye donation but also to ask people that why do we need someone to deliver or to convey these messages via a short films or

via campaigns or via posters etc. Every person living in this world and those who can see must have watched this blinds struggling and wishing to see the world. So there must be our understanding towards them.

We enjoyed making this movie because it was our first project, first experience and most surprising that only we both were working in this project. This movie made us understand how to work by considering our aim, how to be perspective, how to manage and most important how to satisfy audience or convince them. Convincing for any subject to the audience was actually most important aim for us and we wanted to convince them for eye donation by this short film.

Short film always works as a messenger and by winning this competition and yours appreciation we are confirmed that our movie definitely delivered a message.

By keeping this in mind we are looking forward to create new some projects which establish new definition of short film but definitely help society to understand social issues like this.

KAASH was first project who gives us success and surety that we can work further.

When it comes to provoke the people for change we take some steps and that's what Antardrishti Organization is doing. Short film festival is very useful way or say successful step to convey the eye donation objective to people and also to provoke them to do so. According to me one person with two eyes can make two blind people normal. As it is said in our movie that ''दुनियां मे लाखो लोग हर दिन मरते हें पर नेतदान कोई नहीं करता..." I guess it is the solution. People must understand that eye donation is not only donation; it's making others to live with beautiful world.

Lasik surgery during pregnancy or early motherhood

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

Can Lasik surgery be done during pregnancy or early motherhood (breastfeeding)

Pregnancy and early infancy are precious times for the baby and the mother, just sit back, relax and enjoy this time with the baby We are not going anywhere. Once you are well settled into the motherhood and ready for spectacle removal surgery - do visit us. We will make sure that you experience not only the best in lasik but the best in class service.

iCare info



[MBA, MBBS, MS, DNB, MNAMS, FLVPEI, FICO] is the co- founder and director of Advanced Eye Hospital and Institute and a Cornea, Cataract and Refractive Surgeon Pregnancy is a wonderful period and particularly so as a woman becomes even more beautiful when she is preganct. Often it is also the time when we slow down on our day to day activities. Some women take a break from work and concentrate on their and the growing child's health. The free time makes some women want to utilize it better. Some of them who have been planning to get LASIK to get rid of the glasses and contact lenses think this is the perfect time. Their busy schedules never allowed them to get it done earlier and now their free time gives them ideas. "Let me get it done before baby is out and I get even busier"

These situations are common especially for me as cornea and lasik surgeon and I have to deal with these from time to time. I feel and understand the issues of these women who due to their hectic and busy lives have not been able to spare time for lasik surgery.

But pregnancy is certainly not the time for any form of eye surgery unless it is an absolute emergency!

During pregnancy due to hormonal alterations a lot of changes can happen in the eye for example glass power can change, corneal curvature undergoes changes and to add to that we cannot prescribe some medicines after lasik eye surgery due to their potential harmful effect on the growing baby. Hmmm.. Let me explain more:

Cornea curvature and eye power changes

An increase in corneal curvature and mild steepening can occur during pregnancy. These changes can also develop post pregnancy when mothers are breast feeding. But the good news is that corneal curvature is reversible upon cessation of breastfeeding.

Contact lens issues:

Women who wear contact lenses should also be careful. Contact lens intolerance may occur during pregnancy as a result of a change in corneal curvature, increased corneal thickness or an altered tear film.

Changing glass numbers

Due to all these changes, the glass number may fluctuate during pregnancy or breastfeeding. In any case, it is recommended that one should wait several weeks after stopping breast feeding before taking a new glass number. Additionally, decreased or transient loss of accommodation may occur during pregnancy or within the postpartum period. What that means is that pregnant women or breast feeding mothers may experience a difficulty in reading.

Eye power stability as well as corneal curvature stability is important before planning LASIK surgery. Laser vision correction involved reshaping the corneal curvature but that is exactly what is not stable during pregnancy or breastfeeding. That is why planning a LASIK surgery during pregnancy or breast feeding period is not a good idea.

Now what is a good time for lasik

Good time to get assessed for suitability for LASIK is few weeks after stopping breast feeding. Good thing is that after LASIK surgery you can be back to your routines and work in 2-3 days.

Newer techniques- flapless and bladeless lasik?

Yes, newer techniques of laser vision correction such as Femto Lasik (bladeless lasik) and Smile Lasik (Flapless lasik) have enhanced the safety, applicability, accuracy of lasik surgery procedure and also shortened the recovery time considerably.



May 2014 Volume 1 • Issue 7 www.icareinfo.in

गर्मियों में आंखों की अनदेखी न करें

गर्मियां शुरू हो चुकी है। गर्मियों के बारे में सोचते हैं तो तेज धुप, धुल, गर्म हवाएं, चिपचिपाहट, पसीना, मच्छर, प्यास, ठंडा रखने के उपाय आदि दिमाग में आते है लेकिन क्या आप जानते हैं कि यह धुल, तेज धुप, गर्म हवाएं अपने साथ - साथ बहत सारी बीमारियां भी लेकर आती है, यदि हम उनके लिए पहले से तैयारी नहीं रखें तो हमें बहुत सारी परेशानियों का सामना करना पड़ता है। गर्मियों में हम अपनी त्वचा, चेहरे का तो पूरा ध्यान रखते हैं कि कहीं सुरज की रोशनी से रंग काला न हो जाये या जले नहीं, लेकिन अपनी आंखों को भूल जाते हैं। इस मौसम में अस्पतालों में धल से आंखों की एलर्जी के रोगी बढने लगते हैं। एयर कंडीशनर, कुलर आदि हमें गर्मियों के मौसम में भी ठंडक प्रदान करने के साथ - साथ तेज धुप से भी बचाते है परन्तु आंखों के चारों ओर होने वाली ड्राइनेस से नहीं बचा पाते हैं। गर्मी में चलने वाली हवाए हमारी आंखों को बहुत नुकसान पहुंचाती हैं। विशेषज्ञों का मानना है कि गर्मी में आंखों को देखभाल की ज्यादा जरूरत होती है। गर्मियों में तेज धूप, धूल और धुल के साथ आने वाली गंदगी आंखों पर काफी आसर डालती है और यदि ध्यान नहीं रखा जाये तो यह आंखों को नुक्सान भी पहुंचाती है। इस मौसम में आंखों में वायरल संक्र मण होने का खतरा ज्यादा रहता है। बच्चें साफ-सफाई का

विशेष ध्यान नहीं रख पाते जिसकी वजह से उनकी आंखों में एलर्जी की समस्या ज्यादा होती है।

इस मौसम में कीटाणुओं और जीवाणुओं के कारण आंखों की बीमारियां जैसे फ्लू, सूजी और थकी लाल आंखें, शुष्क आंखें, कंप्यूटर विजन सिंड्रोम आदि अधिक होती हैं। आज के समय में हमारी जीवनशैली भी काफी हद तक इन बीमारियों को बढावा देती है। प्रदुषण और कंप्युटर पर लंबे समय तक काम करने के कारण हमारी आंखे शुष्क हो जाती है और आंखों में जलन, खुजली, कीचड़ जैसी समस्याएं बढ़ जाती हैं। अक्सर देखा जाता है जो लोग प्रदुषण रिहत क्षेत्रों में ज्यादा समय बीताते हैं उनकी आंखों में सक्रमण आसानी से होता हैं। वातावरण में प्रदुषण फैलाने वाले तत्व जैसे नाइट्क ऑक्साइड, नाइट्रोजन डाइऑक्साइड और सल्फर डाइऑक्साइड आंखों की समस्याओं को और अधिक बढाते हैं। जल, वसायुक्त तेल, प्रोटीन, इलेक्ट्रोलाइट तथा बैक्टीरिया से मुकाबला करने वाले तत्वों से मिलकर बने आंसू, जिनका काम आंखों को तरल रखना होता है को भी प्रदूषण बहुत नुक्सान पहुंचाता हैं। जिसकी वजह से आंखे शुष्क हो जाती है, संक्र मण का खतरा बढ जाता है। गर्मी के मौसम में आंखों की अतिरिक्त देखभाल करनी चाहिएं।



आई फ्लूः

गंदगी, गंदे पानी, गंदी उगलियों, मिक्खयों, धूल-धुआ के जरिए तेजी से फैलने वाले संक्रमण को आई फ्लू कहते हैं। इसके कारण आंखों में दर्द, जलन के साथ-साथ पानी जैसा द्रव निकलता है। पलकों में सूजन भी हो जाती है।

ड्राई आईंजः गर्मियों के मौसम आंखों का शुष्क हो जाना या ड्राई हो जान आम बात होती हैं। बढ़ते प्रदूषण, कंप्यूटर का ज्यादा प्रयोग, एसी में रहने की आदत, कुछ दवाओं (दर्दनिवारक, अवसाद, उच्च रक्ताचाप आदि की दवाएं) का उपयोग भी ड्राई आई का एक बढ़ा कारण होता हैं। इसमें प्रभावित व्यक्ति की आंखों में चुभन, जलन, सूखापन, खुजली आदि होती है। यदि थोड़े-थोड़े समय के बाद अपनी आंखों को साफ पानी से धोते रहें और डाक्टर की सलाह से आंखों में दवाई डालते रहें तो इस समस्या से अपनी आंखों को बचाऐं रखा जा सकता है।

कन्जंग्क्टवाइिटसः

गर्मियों के मौसम में होने वाली यह एक आम बीमारी है, इसके कारण आंखों में बराबर दर्द बना रहता है, आंखों से पानी आता रहता है, आंखे लाल हो जाती हैं। इस समस्या का तुरन्त इलाज करवाना चाहिए नहीं तो यह बीमारी बहुत तेजी से एक से दूसरे में फैलती है। एक दूसरे को छूने, यहां तक कि आंखों में देखने से ही यह संक्रमण किसी दूसरे को हो सकता है। इसके लिए यह जरूरी हो जाता है कि प्रभावित व्यक्ति अपनी आंखों को साफ पानी से धोता रहे, दूसरे का रूमाल, तौलिया, और अन्य जरूरी ची<mark>जों का इस्तेमाल न</mark>हीं करें। डाक्टर की सलाह से दवाओं को इस्तेमाल करें, और काले चश्में का प्रयोग करें ताकि दूसरों तक यह बीमारी नहीं पहुंचे।

<mark>फोटो-</mark> फोबियाः

यह बीमारी भी आई फ्लू का ही एक रूप है। पीड़ित को तेज धूप और रोशनी चुभती है। इससे पीड़ित आंखों को पूरी तरह से नहीं खोल पाता। आंखों में दर्द और थकान रहती है।

अंधेरे उजालों में बदलेगे एक जरूरत है बस रौरानी बॉटने

5 million people are waiting for eye donation www.drishti.org.in | eyedonation@antardrishti.org email: info@icareinfo.in | Circulation: circulation@icareinfo.in | Advertising: advt@icareinfo.in

Care info



May 014 Volume 1 • Issue 7 www.icareinfo.in









www.icareinfo.in गर्मियों में आंखों की देखभाल ताकि आंखें अच्छी बनी रहें

गर्मियों के मौसम में यदि हम कुछ बातों का विशेष ध्यान दें तो इन आंखों की बहुत सारी समस्याओं से बच सकते हैं। आंखों को दिन में कई बार ठंडे साफ पानी से धोएं। आंखों पर खीरे के टुकड़े, रूई के फाहे में गुलाब जल डालकर रखें। इससे आंखों को ताजगी मिलेगी। आंखों के लिए स्वस्थ भोजन और अच्छी नींद दोनों ही बेहद जरूरी हैं। खाने में हरी सब्जियां जैसे पालक, गाजर, बथुआ, सरसों, अंकुरित अनाज आदि ज्यादा खाएं। दिन में कम से कम दो लीटर पानी पिएं ताकि आपके शरीर की गंदगी बाहर निकले और नमी बनी रहे, जो कि आंखों के लिए भी जरूरी है। आंखों में किसी भी प्रकार संक्रमण हो, साफ-सफाई का विशेष ध्यान रखें। आंखों को बार-बार हाथ से न छुएं और न ही रगड़ें। काला चश्मा हमेशा पहन कर रखें। अपना चश्मा किसी और को पहनने के लिए कभी नहीं दें। प्रभावित व्यक्ति द्वारा प्रयोग की हुई किसी भी चीज को दुसरों के संपर्क में नहीं आने दें।

May 2014 Volume 1 • Issue 7

तेज धूप में

तेज धूप में जब भी बाहर निकले धूप से बचने के चश्में यानी सनग्लासेज पहनें, ताकि हमारी आंखें सूर्य की परा-बैंगनी यानी अल्ट्रावॉयलेट किरणों से बची रहें। इन किरणों का आंखों पर इतना खराब असर होता है कि कभी-कभी प्रभावित व्यक्ति को मोतियाबिंद, रेटिना में खराबी आदि समस्याओं से जल्दी दो-चार होना पड़ सकता है। जिस तरह सूरज से निकले वाली यूवी किरणों से बचने के लिए गर्मियों में सनस्क्रीन का प्रयोग किया जाता है ठीक उसी प्रकार आंखों के लिए यूवी किरणों से बचने के लिए चश्मों को प्रयोग किया जाना चाहिए। यूवी से बचाव की क्षमता वाले धूप के चश्में यानी सनग्लासेज हमारी आंखों को सूरज की परा-बैंगनी किरणों से बचाते हैं। जब भी सनग्लासेज खरीदें, इस बात का ध्यान रखें कि वह यूवी किरणों को रोकने के लिए 100 प्रतिशत कारगर हों और जो चारों और से फ्रेम से बंधा हो ताकि धूल- मिट्टी व किरणें आंखों तक नहीं पहुंच सकें। अपनी आंखों को साफ ठंडे पानी से बराबर साफ करतें रहें। जो लोग यू.वी. प्रोटैक्टिव काटैक्ट लैंस पहनते हैं उन्हें भी सनग्लासेज पहनना चाहिए ताकि आंखों के बचे हुए हिस्से को भी सूरज की यूवी किरणों से बचाया जा सकें। अगर आप पावर लेंस का प्रयोग करते हैं तो भी आपको सनग्लास पहनने चाहिए, ताकि अल्ट्रावायलट किरणें आपकी आंखों को नुकसान न पहुंचे।

तैरकी के दौरान

तैरते समय तैरने के दौरान पहने वाले चश्मों को प्रयोग करें, यह न सिर्फ आपको क्लोरीन से होने वाली एलर्जी से बचाएगा बल्कि तरणताल में कंन्जंक्टवाइिटस से भी बचाएगा। आमतौर पर तरणताल में पानी को साफ व सुरिक्षत रखने के लिए बहुत ज्यादा क्लोरीन और केमिकल्स का प्रयोग होता है, जो आंखों में संक्रमण पैदा कर सकता है। इसलिए जब भी स्विमिंग पुल से बाहर निकलें, तो साफ पानी से आंखों को धोएं। यदि कोई समस्या होती है तो नेत विशेषज्ञ की सलाह लें।

इनसे हो सकता है आंख को नुकसान

- आंखों में काजल, सुरमा, स्याही, मस्कारा और लाइनर आदि का इस्तेमाल न करें। इनमें केमिकल्स और कार्बन पार्टिकल्स पाए जाते हैं जो आंखों में एलर्जी कर सकते हैं।
- किसी दूसरे का रुमाल या तौलिया इस्तेमाल न करें।
- कन्जंक्टीवाइट्सि के मौसम में स्वीमिंग पूल

में न जाएं।

- आंखों में परेशानी होने पर खुद इलाज न करें।
- एक बार आई झॅंप खुल जाने के एक महीने के अंदर उसका यूज कर लेना चाहिए। बची दवा फेंक दें।
- एसी के ठीक सामने नहीं बैठना चाहिए। यह आंखों के लिए ठीक नहीं होता।
- हाथों को हमेशा साफ रखें।

- धूप के चड़में आपको केवल धूप से ही नहीं बल्कि धुएं और गंदगी से होने वाली एलर्जी से भी बचाते हैं।
- स्टाइल के चक्कर में खेटे फ्रेम का चश्रमा न पहनें। चश्रमे के फ्रेम का साइज इतना बड़ा होना चाहिए, जो आंख को पूरी तरह से ढक लें।
- आंखों के आसपास सन्स्क्रीम न लगाएं। इससे आंखों को नुकसान हो सकता है।







डा. कुरैश बी. मस्कटी, अध्यक्ष, अखिल भारतीय नेत विज्ञान सोसायटी, भारत की कलम से

कॉर्निया क्या है?

कॉर्नि या ऊतक का एक पारदर्शी टुकड़ा होता है जो कि आंख के रंगीन भाग यानी आईिरस के ऊपर फिट होता है जैसे घडी का कांच (घड़ी के ऊपरी से ढकने वाला शीशा) । कॉर्निया घड़ी के शीशे की तरह सपाट नहीं होता, बल्कि गुंबद के आकार का होता है। जिस प्रकार खिड़की में से रोशनी आती है उसी तरह रोशनी कॉर्निया से होती हुई आंख के पीछे वाले हिस्से तक जाती है। रोशनी की समानांतर किरणें कॉर्निया को पार करते समय मुड़ती है ताकि वह रेटिना पर केंद्रित हो सके जो कि आंखों के पीछे वाले भाग का अंदरूनी हिस्सा है जैसे कि कैमरे में रील (फिल्म)।

कॉर्निया धुंधला कैसे हो जाता है ?

कॉर्निया के धुंधला या अनियमित होने की वजह से प्रभावित व्यक्ति को बहुत सारी परेशानियों का सामना करना पड़ता है। जब कॉर्निया धुंधला हो जाता है तो रोशनी आंख के अंदर नही प्रवेश कर पाती है और नतीजतन आंखों की दृष्टि खराब हो जाती है।

ऐसी अवस्था में दृष्टि वापास कैसे आती है ?

कॉर्निया खराब होने के बाद दृष्टि वापस लाने का एक ही तरीका है कि प्रभावित व्यक्ति का कॉर्निया नेलदान द्वारा प्राप्त किये गये स्वस्थ कॉर्निया से बदल दिया जाये जिसे कॉर्नि या प्रत्यारोपण या कैराटोप्लास्टी कहते है। इसमें खराब कॉर्निया के केंद्रीय डिस्क को उसी आकार की नेलदान में प्राप्त कॉर्निया से बदल दिया जाता है। कॉर्निया ही आंख का एक माल ऐसा हिस्सा है जिसका प्रत्यारोपण किया जा सकता है।

कॉर्निया प्रत्यारोपण कितना सफल होता है ? क्या यह बात सही है कि ज्यादातर कॉर्निया प्रत्यारोपण कुछ वर्षो के बाद अपार्ख्य्झी हो जाता है ?

कॉर्निया प्रत्यारोपण रक्त वाहिकाओं से रहित होता है यानी कि इसमें खून का उपयोग नहीं होता है। इसलिए शरीर में जितने भी अंगों के प्रत्यारोपण होते हैं चाहे वो किडनी हो या फिर दिल या जिगर उन सबमे से कॉर्निया प्रत्यारोपण के सबसे कम खराब होने की संभावना होती है। मैं अपने पिछले बयान में संशोधन करूगां - प्रत्यारोपण की सफलता दर के बारे में यह दूसरे नंबर पर आता है। यहां तक कि यदि यह सही से नहीं हो तब भी ज्यादातर मामलो में इसको आंखों की दवाओं द्वारा बिना किसी सिस्टमेटिक इम्युनोसुप्रेसिव मेडिकेशन की मदद के सफलतापूर्वक ठीक किया जा सकता है। शरीर के अन्य भागों के प्रत्यारोपण में ऐसा नहीं होता है। मैंने 30 और 40 वर्ष पुराने कई ग्राफ्टों (प्रत्यारोपण) को देखा है जो आज भी साफ और स्पष्ट है। जो कॉर्निया पहले से ही स्वाभाविक रूप से वेस्कुलराइज्ड हैं उन आंखों में किया गया ग्राफ्ट लंबी अविध के पूर्वानुमान के मुताबिक खराब होता है (आम आदमी की दृष्टि में अपेक्षति परिणाम)।

हालांकि, किसी कारण वश यदि ग्राफ्ट खराब होता है या स्वीकार नहीं होता है और समय से उसको इलाज के द्वारा वापस नहीं लाया जा सका, तब भी सब कुछ नष्ट नहीं होता है। अगर बाकी बची आंख में कोई समस्या नहीं है तो दुबारा से ग्राफ्ट हो सकता है अर्थात एक बार और ग्राफ्ट (स्वाभाविक रूप से पहले धुंधले वाले ग्राफ्ट को हटा कर) और एक बार फिर से दृष्टि की वापसी।

अस्वीकृति आमतौर पर कब होती है ?

आकड़ो के हिसाब से देखे तो ज्यादातर मामलों में अस्वीकृति प्रत्यारोपण के बाद के प्रथम वर्ष में होती है और या फिर किसी छोटे या बड़े आपरेशन के बाद यानी कि यदि मरीज ने कॉर्निया प्रत्यारोपण के बाद मोतियाबिंद का ऑपरेशन कराया है या फिर कॉर्नि या के टांके हटाना (आमतौर पर ऐसा कॉर्निया प्रत्यारोपण सर्जरी के एक वर्ष के बाद होता है), यह सब ऑपरेशन के एक माह के भीतर ही ग्राफ्ट की अस्वीकृति की संभावनाओं को बढ़ा देता है।

मरीज को कॉर्निया की अस्वीकृति के बारे में जल्दी कैसे पता चले ताकि वह जल्दी से पास के डाक्टर के पास जा सके ?

<mark>यदि मरीज अचानक</mark> अपनी प्रत्यारोपित आंख में लाली, दर्द, <mark>पानी</mark> का आना या फिर दृष्टि में कमी होना महसू<mark>स करे</mark> तो उसे तुरन्त अपने नजदीक के

कॉर्निया खराब होने के कुछ महत्वपूर्ण कारण

- आंख में संक्रमण और चोट।
- विटामिन 'ए' की कमी।
- दवाओं की प्रतिक्रिया अर्थात स्टीवेंस–जॉनसन सिंड्रोम।
- कॉर्निया का ह्रास और अपविकास (विरासत में मिली अवस्था जो वयस्क जीवन में कॉर्निया के धुंधला होने का कारण बन सकती है)।
- केराटोकोनस (कॉर्निया के आकार में अनियमित्ता) इस अवस्था में कॉर्निया साफ और अच्छी होती है फिर भी दृष्टि धीरे–धीरे खराब होती जाती है। धुंधलापन बहुत बाद में होता है।
- काला मोतियाबिंद या मोतियाबिंद के ऑपरेइन में आई किसी
 गड़बड़ी की वजह से।

डाक्टर के पास जाना चाहिए, कोशिश यह करनी चाहिए कि उसी दिन चला जाये। इस बारे में टेलीफोन से या फिर इधर-उधर से जानकारी एकत करने में समय बरबाद नहीं करना चाहिए। यह सलाह इसलिए दी जा रही है ताकि ग्राफ्ट की अस्वीकृति या ग्राफ्ट में संक्रमण से बचा जा सके। इसके उपचार के लिए टॉपिकल कोटीकोस्टेराइड बूंदो को जल्दी-जल्दी लागातार टपकाया जाता है, यदि यह अस्वीकृति के बचाय ग्राफ्ट संक्रमण है तो यह हालात को और भी खराब बना सकता है।

दृष्टि वापस लाने के लिए क्या सारी खराब कॉर्निया को सफलतापूर्वक प्रत्यारोपित किया जा सकता है ?

जैसा कि मैंने पहले बताया है कि जिस कॉर्नि या में रक्त वाहिकाएं बढ़ रही है उनका पूर्वानुमान खराब होता है। इसके अलावा जिन आंखों में पहले भी ग्राफ्ट अस्वीकृति हो चुका है, उनमें भी ग्राफ्ट की अस्वीकृति बढ़ने का खतरा ज्यादा होता है क्योंकि शरीर अबतक यह जान चुका होता है कि वहां कुछ बाहरी ऊतक है और वह अपनी रक्षात्मक सेना (मारने वाली सफेद रक्त कोशिकाओं) को बाहरी ऊतको को खत्म करने के लिए भेजता है। इसके अलावा, यदि आंख में अपर्याप्त आंसु स्नाव या खराब गुणवत्ता वाले आँस आते है तो भी ऐसी आंखों वाली कॉर्निया ग्राफ्टिंग के लिए अच्छी नहीं मानी जाती हैं। ऐसी स्थिति जो 'किनारो/Limbus' को खराब करती हो, (काली एवं सफेद पुतली के बीच का हिस्सा जो कि कॉर्निया की सतल पर होता है और जहां लगातार कोशिकाओं को निर्माण द्वारा भरा जाता है) कॉर्निया प्रत्यारोपण सर्जरी को खराब कर सकती है। कुछ और स्थितियां जैसे रसायन द्वारा जलने पर लगी चोट, दवा की प्रतिक्रिया जैसे स्टीवेंस जॉनसन सिंड्रोम, जोकि स्टेम कोशिकाओं को किनारी पर खराब करती है और कुछ जन्मजात स्थितियां जैसे श्वेतपटल का आभाव (Aniridia) जिसमें शुरूआत करने हेतु स्टेम कोशिकाओं का कोटा बहुत खराब होता है भी कॉर्निया प्रत्यारोपड की सफलता को प्रभावित करती है।

्शेष पृष्ठ १६ पर ...

May 2014 Volume 1 • Issue 7

पुष्ठ 15 से आगे



कॉनिया प्रत्यारोपण डा. कुरैश बी. मस्कटी, अध्यक्ष, अखिल भारतीय नेत विज्ञान सोसायटी, भारत की कलम से

कॉर्निया प्रत्यारेपण सर्जरी में क्या नया विकास हो रहा है -तहदार/Lamellar कॉर्निया प्रत्यारेपण या स्वच्छपटलदर्शी/Keratoplasty?

भारत में यहां तक कि विदेशों में भी ज्यादातर कॉर्निया प्रत्यारोपण 'पर्ण मोटाई' कॉर्निया प्रत्यारोपण (तकनीकी रूप से इसे भेदनेवाला स्वच्छपटलदर्शी/Keratoplasty कहा जाता है) से होता है। इसमें खराब कॉर्निया को उसकी पुरी परतों के साथ निकाला जाता है और फिर उससे नेलदान से प्राप्त थोड़े बड़े आकार की, पूर्ण मोटाई वाली कॉर्निया से बदल दिया जाता है। हालांकि कुछ बीमारियों में जैसे 'केराटोकोनस' या कोनिकल कॉर्निया या फिर कॉर्निया की सतह पर निशान, कॉर्निया के सबसे ज्यादा अंदर वाली परत, जिसे इंडोथिलियम के नाम से जाना जाता है अपनी जगह पर और स्वस्थ है तो उन्हें बदलने की जरूरत नहीं है। ऐसे मामलों में लगभग 90 प्रतिशत मोटाई बदलती है, यानी कि कॉर्निया की सबसे ज्यादा अंदर वाली परत इंडोथिलियम में कोई बदलाव नहीं होता है। क्योंकि यह नेत्रदान करने वाले का इंडोथिलियम है और इसी अस्वीकृति प्रमुख रूप से रोगी की प्रतिरक्षा प्रणाली पर ही निर्भर करती है, इस कारण इस तहदार/Lamellar ग्राफ़्ट की अस्वीकृति की संभावना नाटकीय रूप से कम हो जाती हैं। हालांकि, परंपरागत भेदनेवाले

स्वच्छपटलदर्शी/Keratoplasty से इसकी तुलना की जाये तो इस प्रक्रिया में थोड़े ज्यादा कौशल की जरूरत होती है और ऑपरेटिव जटिलताओं की दर सबसे अच्छे हाथों में 5-10 प्रतिशत की होती हैं। जिन मरीजों का इंडोथिलियम स्वस्थ नहीं होता है उनके साथ डी.ए.एल.के. (DALK - deep

anterior lamellar

keratoplasty) विधि का इस्तेमाल नहीं किया जा सकता है। इसलिए मरीज का कॉर्निया किस विधि से प्रत्यारोपित किया जाये इस बात का चुनाव करते समय बहुत सावधानी रखनी पड़ती है।

मैंने सुना है कि एक और तरीका है 'इंडोयेलियल केसटोप्लास्टी/ Endothelial Keratoplasty'। यह क्यां हैं ?

मैं आपको आपकी सुनने की क्षमता पर बधाई देता हूं। इसकी प्रक्रिया DALK की तकनीकि से कही ज्यादा कठिन है, इसमे विशेष प्रकार के औजारों की जरूरत होती है और यह परंपरागत तरीके से नहीं किया जा सकता। मरीज के कॉर्निया के अंदर वाली परत निकालने के बाद सिर्फ कॉर्निया के अंदर वाले भाग का ही प्रतिरोपण किया जाता है। इसको डी.एस.ई.के. (DSEK) और डी.एस.ए.ई.के. (DSAEK) और पोस्टीरियर लामेलर केराटोप्लास्टी के नाम से भी जाना जाता है। आपको जरूरत नहीं यह जानने की कि इसका पूरा नाम क्या है, आप शायद भूल भी जाओगे इसको पढने के बाद। यह सिर्फ उन्हीं मरीजों के साथ ही किया जाता है जिनके कॉर्निया की अन्दर की परत ही खराब होती है और बाकी का कॉर्निया ठीक रहता है। इसमें टांके लगाने की जरूरत नहीं होती है इसलिए इसमें मरीज का कॉर्नि या जल्दी ठीक होता है और टांकों से जुड़ी हुई समस्याएं भी नहीं होती।

क्या कोई उम्मीद है ऐसे दुर्भाग्यपूर्ण मरीजों के लिए दृष्टि वापस आने की, जिनका कॉर्निया खराब हो चुका है और कॉर्निया प्रत्यारेपण नहीं हो सकता है या उनको कॉर्निया प्रत्यारेपण के बाद कोई लाभ नहीं मिलेगा ?

हां उनको प्राकृतिक कॉर्निया लगाया जा सकता है, इसके बारे में और अधिक जानकारी के लिए विशेष रूप से इसको ध्यान में रखते हुए तैयार किये गये पाठों को पढ़ना होगा।

कॉर्निया प्रत्यारोपण मे कितना खर्चा होता है ?

यह बहत कुछ इस बात पर निर्भर करता है कि मरीज किस देश के किस हिस्से में उसकी सर्जरी हो रही है। भारत में ज्यादातर जगहों पर यह सर्जरी सरकारी, या ट्रस्ट के अस्पतालों में होती है जहां कोई फीस नहीं ली जाती या फिर बहुत ही कम खर्च में सर्जरी हो जाती है। बड़े शहरों में यह निजी क्षेत्रों के अस्पतालों में भी होती है। हालांकि कॉर्निया मुफ्त में ही दान में मिलती है लेकिन ज्यादातर नेत बैंक नेतदान से प्राप्त कॉर्निया का गहन परीक्षण करते हैं साथ ही साथ नेतरान करने वाले के खून की जांच भी करते है ताकि एडस, हैपिटाइटस और अन्य दुसरी संक्रामक रोगों के बारे में भी पता लगाया जा सके। इन सबमें खर्चा होता है जिसको प्रोसेसिंग शुल्क के रूप में लगाया जाता है। उदाहरण के लिए इस लेख को लिखते समय मुंबई में इसकी लागत लगभग 6000 रूपये

क्यां कोई व्यक्ति जिसका कॉर्निया प्रत्यारोपण हो चुका है अपनी मृत्यु के बादे कॉर्निया दान कर सकता है ?

www.icareinfo.in

हां, यदि कॉर्निया साफ और स्पष्ट है तो उसका दोबारा से उपयोग हो सकता है और एक और कॉर्निया की खराबी से दृष्टिहीन हुए व्यक्ति की दृष्टि वापस आ सकती है। यह सच में एक बहुत बड़ा और अच्छा प्रयास होगा।

प्रति मरीज आती थी। यह चार्ज निजी क्षेत्रों के मरीजों पर ही लगाया जाता है जो कि कुल नेत्रदान में आयी कॉर्निया का मात्र 30 प्रतिशत ही है। बाकी बचा 70 प्रतिशत कॉर्निया मुबंई के सरकारी अस्पतालों या मुफ्त में इलाज करने वाले अस्पतालों को दे दिया जाता है।

सर्जरी का क्या शुल्क है ?

यह भी अलग - अलग राज्यों में अलग अलग होता है। ऐसे राज्य जहां निजी क्षेतों में कॉर्निया प्रत्यारोपण सर्जरी होती है वहां सर्जरी का शुल्क वर्तमान समय में मोतियाबिंद के ऑपरेशन के शुल्क के बराबर होता है।

नैतिक रूप से क्या यह सही है ? आखिर वह मृतक दानदाता की आई बॉल दान से प्राप्त कर रहा है!

नैतिकता एक सापेक्ष मुद्दा है। कोई भी शल्य-चिकित्सक आई बॉल या कॉर्निया का शुल्क नहीं लेता है (नेलबैंक हो सकता है कि प्रोसेसिंग शुल्क के रूप में कुछ पैसा ले)। हांलाकि कॉर्निया प्रत्यारोपण सर्जरी में प्रशिक्षित शल्य चिकित्सक इस विधा को सीखने में बहुत सारा समय और पैसा खर्च करते हैं। इसके अलावा उनको अच्छे कॉर्निया प्रत्यारोपण के लिए बेहतरीन शल्य सूक्षमदर्शी, डिस्पोजेबल ट्रेफिंस (trephines) और अन्य कीमती उपकरण की भी जरूरत होती है। अपनी जीविका के लिए ज्यादातर कॉर्निया शल्य चिकित्सक सिर्फ कॉर्निया शल्य चिकित्सा करना ही पसंद करते हैं। लेकिन कॉर्निया की कमी की वजह से वह अपने जीविकोपार्जन के लिए मोतियाबिंद और अन्य शल्य चिकित्सा <mark>भी करना शु</mark>रू कर देते हैं। <mark>व्यवहारिक तौर पर देखा ज</mark>ाये तो निजी क्षेत में कोई भी शल्य चिकित्सक सिर्फ कॉर्निया प्रत्यारोपण कर अपना जीवन-यापन नहीं कर सकता। ज्यादातर नेत शल्य चिकित्सक जो कि ज्यादा माला में प्रत्यारोपण करते हैं ऐसे मरीज जो कि अपना खर्च वहन कर सकते हैं से कमा कर खर्च नहीं कर सकने वाले मरीजों के

खर्चो को कम करते है।

क्या समी दृष्टिहीनों की दृष्टि कॉर्निया प्रत्यारोपण से वापस आ सकती है ?

नहीं, कॉर्निया प्रत्यारोपण सर्जरी से सिर्फ उन्हीं दृष्टिहीनों को फायदा पहुंचता है जो कॉर्निया खराब होने की वजह से दृष्टिहीन हुए हैं, आंखों के बाकी बचे हिस्से का प्रत्यारोपण नहीं हो सकता है। कुछ समय से रेटिना प्रत्यारोपण की कोशिशे शुरू हुई हैं लेकिन अभी उसमे समय लगेगा। हो सकता है कुछ सालों के बाद ऐसे लोग जिनकी दृष्टि रेटिना खराब होने से गई है रेटिना प्रत्यारोपण के बाद वापस आ जाये।

नेत्रदान से जुड़ी कुछ महत्वपूर्ण बातें

- आँखों का दान सिर्फ मृत्यु के बाद ही किया जा सकता है।
- मृत्यु के 6 घंटे के भीतर हो जाना चाहिए
- केवल पंजीकृत चिकित्सकों द्वारा ही नेत्रदान करवाया जा सकता है।
- नेत्रदान की प्रक्रिया में 15 से 20 मिनट का समय लगता है।
- नेत्रदान के लिए मृतक को कहीं ले जाने की जरूरत नहीं होती, अस्पताल या घर जहां भी है आई बैंक की टीम वहां पहुंच जाती है।
- नेत्रदान से मृतक का चेहरा खराब नहीं होता।
- दानदाता और प्राप्तकर्ता दोनों की पहचान गुप्त रखी जाती है।

गर्भावस्था या मातृत्व (स्तनपान) के दौरान लेसिक सर्जरी

क्या लेसिक सर्जरी गर्भावस्था या मातृत्व (स्तनपान) के दौरान की जा सकती है

गर्भावस्था और

iCare info

बाल्यावस्था मां बच्चें दोनों के लिए बहुत ही बहुमूल्य समय होता है, आराम से घर में बैठे, बच्चे के साथ अच्छा समय व्यतीत करें हम डाक्टर लोग कहीं नहीं जा रहे हैं। जब आप का मातृत्व सही से व्यवस्थित हो जाये और आप चड़मा उतरवाने के लिए तैयार हों तो लेसिक सर्जरी विशेषञ से संपर्क करें। हम लोग यह सुनिडिचत करेंगे कि आपको एक अच्छे लेसिक सर्जरी का अन्भव मिले।



[एमबीए, एमबीबीएस, एमएस, डी एन बी, एम एन ए एम एस,एफ एल वी पी ई आई, एफ आई सी ओ] एडवांस आई हास्पिटल एवं इंस्टीट्यूट, मुबंई की सह संस्थापकऔर निदेशक होने के साथ-साथ कॉर्निया, मोतियाबिंद और रिफ्रैक्टिव सर्जन है। किसी भी महिला के लिए गर्भावस्था का समय बहुत ही अद्भुत होता है विशेषकर जब वह गर्भवती होती है तो वह और भी सुंदर हो जाती है। अक्सर इस दौरान दिन-प्रतिदिन की गतिविधियों को कम कर दिया जाता है। कुछ महिलाएं तो अपने काम से अवकाश ले लेती हैं और अपना सारा ध्यान अपने और बच्चे के स्वास्थ्य पर लगाती हैं। कुछ महिलाएं इस समय का बेहतर उपयोग करना पसंद करती हैं। उनमें से कुछ तो लेसिक सर्जरी करवाने की भी योजना बनाती है ताकि कांटेक्ट लेंस और चश्मों से छुटकारा पाया जा सके, उनको लगता है यह सही समय है इस काम के लिए। व्यस्त कार्यक्रम उनको कभी इस बात की इजाजत नहीं देता कि वह इसको करवा सकें और अब उनका खाली समय उनको यह सुझाव देता है कि 'इसके पहले कि मैं मां बनूं और ज्यादा व्यस्त हो जाऊ मुझे लेसिक सर्जरी करवा लेना चाहिए'।

इस तरह की स्थितियां आम बात है विशेष कर मेरे जैसे कॉर्निया और लेसिक सर्जन के लिए और मुझे समय-समय पर इनसे दो-चार होना पड़ता है। ऐसी महिलाएं जो कि अपने कठिन और व्यस्त जीवन में से लेसिक सर्जरी के लिए समय नहीं निकाल पाती हैं, उनके इन मुद्दों को भी मैं न सिर्फ महसूस करती हूं बल्कि समझती भी हूं।

लेकिन गर्भावस्था किसी भी प्रकार की आंखों की सर्जरी के लिए ठीक नहीं है जब तक कि यह बहुत जरूरी नहीं हो जाता यानी कि अगर सर्जरी नहीं हुई तो महिला नेवहीन भी हो सकती है।

गर्भावस्था के दौरान हारमोनल परिवर्तन के कारण आंखों में बहुत सारे बदलाव होते हैं उदाहरण के लिए चश्में का नंबर बदल सकता है, कॉर्नि या की <mark>वक्रता</mark> यानी उभार में बदलाव हो सकता है, और इन सबसे भी ज्यादा महत्वपूर्ण यह है कि इस दौरान हम लेसिक सर्जरी के बाद संबंधित दवाएं नही दे सकते, हो सकता है इन दवाओं से होने वाले बच्चे पर गलत प्रभाव पड़े। इसे और अच्छे से समझते है-

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

कॉर्निया की वक्रता और आंखों की क्षमता में बदलाव

गर्भावस्था के दौरान कॉर्नि या की वक्रता बढ़ सकती है और हल्का ढलाव हो सकता है, साधारण शब्दों में कहा जाये तो कॉर्नि या के आकार-प्रकार में बदलाव होता है। यह परिवर्तन गर्भावस्था के बाद जब मां बच्चें को स्तनपान कराती है तब भी हो सकता है। लेकिन अच्छी बात यह है कि स्तनपान की समाप्ति के बाद कॉर्नि या की वक्रता में हुआ परिवर्तन ठीक हो जाता है।

कांटेक्ट लेंस

जो महिलाएं कांटेक्ट लेंस पहनती हैं उनको भी सावधान रहने की जरूरत होती है। गर्भावस्था के दौरान कांटेक्ट लेंस की सहनशीलता में कमी आ सकती है जिसके कारण कॉर्नि या की वक्रता में परिवर्तन हो सकता है, कॉर्निया की मोटाई बढ़ सकती है या आंसुओं की परत में कमी आ सकती है।

चश्मे के नंबर में बदलाव

इन सब परिर्वतनों के कारण गर्भावस्था या स्तनपान के दौरान चश्में का नंबर भी बदलता रहता है। किसी भी दशा में यह सलाह दी जाती है कि स्तनपान बंद करने के कई सप्ताह के बाद ही चश्में का नया नंबर लेना चाहिए। इसके अलावा गर्भावस्था के दौरान या प्रसवोत्तर अवधि के भीतर आंखों की क्षमता में कमी या क्षणिक नुक्सान हो सकता है। इसका मतलब यह है कि गर्भवती महिला या स्तनपान कराने वाली मां को पढ़ने में कठिनाई हो सकती है। लेसिक सर्जरी की योजना बनाने से पहले आंखों के चश्में का नंबर और साथ ही साथ कॉर्नि या की वक्रता में स्थायित्व जरूरी होता है। लेजर से दृष्टि ठीक करने के लिए कॉर्नि या की वक्रता में बदलाव किया जाता है जो कि किसी भी स्थिति में गर्भावस्था और स्तनपान के दौरान स्थिर नहीं होता है, इसलिए गर्भावस्था और स्तनपान के दौरान लेसिक सर्जरी करवाना अच्छा विचार नहीं है।

कौन सा समय ढीक है लेसिक के लिए

स्तनपान की समाप्ति के कुछ सप्ताह के बाद का समय लेसिक के मूल्याकन के लिए उपयुक्त और अच्छा होता है। अच्छी बात यह है कि लेसिक सर्जरी के 2-3 दिन के बाद ही आप अपने दिन-प्रतिदिन के काम और ऑफिस या दूसरे कामो को शुरू कर सकती हैं।

नयी तकनीकि - फ्लैपलेस और ब्लेडलेस लेसिक ?

हां, लेजर से दृष्टि ठीक करने की नई तकनीकि जैसे फेमटो लेसिक (ब्लेडलेस लेसिक) और स्माईल लेसिक (फ्लैपलेस लेसिक) ने लेसिक सर्जरी की प्रक्रिया की सुरक्षा, उपयुक्तता, सटीकता बढ़ाई है और तो और इसमें सर्जरी के बाद अच्छे होने में समय भी कम लगता हं।

और अंत में-

गर्भावस्था और बाल्यावस्था मां बच्चें दोनों के लिए बहुत ही बहुमूल्य समय होता है, आराम से घर में बैठे, बच्चें के साथ अच्छा समय व्यतीत करें हम डाक्टर लोग कहीं नहीं जा रहे हैं। जब आप का मातृत्व सही से व्यविस्थत हो जाये और आप चश्मा उतरवाने के लिए तैयार हों तो लेसिक सर्जरी विशेषज्ञ से संपर्क करें। हम लोग यह सुनिश्चित करेंगे कि आपको एक अच्छे लेसिक सर्जरी का अनुभव मिले।



आजादी के लगभग 60 वर्षो बाद भी दृष्टिहीनता की दिशा में किसी प्रकार के क्रांतिकारी बदलाव की नीतियां दिखाई नहीं देतीं। शायद ही आपको कभी कोई नेतहीन सड़क पर चलते हुए या किसी सामाजिक गतिविधि में भाग लेते हुए मिले। कभी देखा है आपने इन्हें स्कूल, कालेज, बैंक, पोस्ट-ऑफिस या किसी अन्य सार्वजनिक सुविधाओं का इस्तेमाल करते हुए। क्या कारण है कि हमारे समाज में इतने सारे दृष्टिबाधित हैं, फिर भी दिखाई नहीं दे। ऐसा लगता है मानों किसी ने इनको समाज से काट कर अलग-थलग कर दिया हो।

अभी तक दृष्टिहीनों को एक अशक्त वर्ग समझ कर दया और दान का पाल समझा गया है। लेकिन सत्य यह है कि दृष्टिहीनों की आकांक्षाओं को न तो समाज ने और न ही सरकार ने सही रूप में समझा है। जहां समाज ने उन पर दया उडेंली है वही सरकारों ने उन्हें कुछ कामों तक ही सीमित कर दिया। सच्चाई इससे बहुत परे है। यह सिद्व हो चुका है कि यदि दृष्टिहीनों को सुविधाएं मुहैया कराई जाएं तो वे भी सामान्य लोगों की तरह समाज के लिए उपयोगी तत्व हो सकते है, और कई स्थितियों में हम और आप से भी बेहतर प्रदर्शन कर सकते हैं।

हमारे लिए दृष्टिहीन न तो उपेक्षा के पाल है और न दया किये जाने वाले बेचारे। शरीर के दूसरे किसी भी रोग की तरह दृष्टिहीनता भी एक रोग है जिसके रोगी को उपेक्षा, घृणा और दया के बजाय सहयोग और बराबरी का भाव पैदा करने की जरूरत होती है। अंतरदृष्टि की यह स्पष्ट अवधारणा है कि दृष्टिहीनों के प्रति समाज को जागरूक बनाने के साथ ही साथ दृष्टिहीनों को समान अवसर और कौशल दिलाकर तथा उत्पादन की प्रक्रियाओं या उनके सक्रिय योगदान के लिए स्थान उपलब्ध कराके ही इन्हें समाज की मुख्यधारा से जोड़ा जा सकता है। इष्टिबाधित बच्चों को स्कूल जाने तथा ब्रेल सीखने के लिए प्रेरित करे यदि बच्चा किसी विश्विष्ट स्कूल में नहीं जा रहा है तो उसे निकटवर्ती सामान्य स्कूल में प्रवेश दिलाएं।

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

- सहपाठियों और समाज को इनके कार्य में सहायता देने और अन्य गतिविधियों में इनकी भागीदारी सुनिक्षिचत करने के लिए प्रेरित करें और स्वयं भी मदद करें।
- इष्टिहीनों का उपहास न उड़ायें बल्कि उनका मनोबल बढ़ायें और उन्हें प्रेरित करें कि वो भी अन्य लोगों की तरह से समाज के अभिन्न अंग हैं।
- बच्चों को खूकर तथा अधिकाधिक बोलकर सिखाने की ओर विश्वेष ध्यान दें।
- अपि आप कम्प्यूटर जानते हैं, तो आप दृष्टिहीनों को भी कम्प्यूटर सिखा सकते हैं।

इसी प्रकार बहुत सारी अन्य गतिविधिया है जिनके द्वारा हम दृष्टिहीनों के जीवन में सकारात्मक बदलाव ला सकते है।

यदि आप दृष्टिहीनों की मदद करना चाहते है या दृष्टिहीनता से बचाव या दृष्टिहीनता के बारे और अधिक जानकारी चाहते है तो आप 09412258575 | www.antardrishti.org | drishti@antardrishti.org पर अंतरदृष्टि से सम्पर्क कर सकते हैं।

2006 से दृष्टिहीनों को सम्मान दिलाने की मुहिम में जुटा यह चैरिटेबल संगठन उनकी तमाम दिक्कतों को समाज के सामने लाना चाहता है ताकि समाज से अलग-थलग हो चुके इन लोगों को समाज की मुख्यधारा से जोड़कर इनका समान विकास हो सके। iCare info

کیا لے سک سرجری حمل یاز چگی (دودھ پلانے) کے دوران کی جاسکتی ہے

May 2014 Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

حمل اور بحین مال بے دونوں کے لئے بہت ہی قیمتی دفت ہوتا ہے، آ رام سے گھر میں بیٹھے، بچ کے ساتھ اچھا دفت بسر کریں ہم ڈا کٹر لوگ کہیں نہیں جار ہے ہیں . جب آپ زیچگی صحیح سے منظم ہوجاتے اور آپ شیشے اتر دانے کے لئے تیار ہوتو لیسک سرجری ماہر سے رابطہ کریں . ہم لوگ اس بات کا یقین کریں گے کہ ایک اچھے لے سک سرجری کا تجربہ ملے.

19



[ائم بی اے، ایم بی بی ایس، ایم ایس، ڈی این بی، ایم این اے ایم ایس، ایف ایل وی پی ای آئی، ایف آئی تی اے] میڈوانس آئی ہا سیٹل اور انٹی ٹیوٹ جمعنی کی بانی ڈائر کیٹر ہونے کے ساتھ – ساتھ کرنیا، موتیا بداور رکچر بے کٹوسر جن ہے.

کسی بھی عورت کے لئے حمل کا وقت بہت ہی چیرت انگیز ہوتا ہےخاص طور پر جب وہ حاملہ ہوتی ہےتو وہ اوربھی خوبصورت ہوجاتی ہے .اکثر اس دوران روزانہ کی سرگرمیوں کوکم کردیاجا تاہے . کچھ عورتیں تواپنے کا م سے چھٹی لے لیتی ہے اور اپنا سارا توجہ اپنے اور بچ کی صحت پرلگاتی ہے . کچھ خوا تین اس وقت کا بہتر استعال کرنا پیند کرتی ہیں.ان میں ہے کچھتو لے سک سرجری کروانے کی بھی منصوبہ بناتی ہےتا کہ کاٹے کٹپ لینس اور چشموں سے چھٹکارا پایا جا سکے، ان کولگتا ہے میچ وقت ہے اس کام کے لئے مصروف پروگرام ان کوبھی اس بات کی اجازت نہیں دیتا کہ وہ اس کوکر داشکیں اوراب ان خالی وقت ان کو میہ شورہ دیتا ہے کہ اس سے پہلے کہ میں ماں بنومز ید مصروف ہوجاؤ مجھے لے سک سرجری کروالینا چاہی، اس طرح کی صورت حال عام ہے خاص کرمیر ہے جیے کر نیااور لے سک سرجن کے لئے اور مجھے وقت۔ وقت پران سے دو - چارہونا پڑتا ہے ،الی خواتین جو

کہا پنے مشکل اور مصروف زندگی میں سے لے سک سرجری کے لئے وقت نہیں نکال پاتی ہے،ان کے ان مسائل کوتھی میں نہ صرف محسوس کرتی ہوں بلکہ چھتی بھی ہوں.

لیکن حمل کسی بھی قشم کی آنکھوں کی سرجری کے لئے ٹھیک نہیں ہے جب تک کہ مدیبہت ضروری نہیں ہوجا تا یعنی کہ اگر سرجری نہیں ہوئی توخوا تین ضعف بھی ہوسکتی

حمل کے دوران ہارمونل تبدیلی کی وجہ سے آتکھوں میں بہت سارے تبدیلی ہوتے ہیں مثال کے طورچشمے کانمبر تبدیل کرسکتا ہے، کرنیا کی وکر تا یعنی ابھار میں تبدیلی ہو

سکتا ہے،اوران سب سے بھی زیادہاہمیت کمل میہ ہے کہاس دوران ہم لے سک سر جری کے بعد متعلقہ دوائی نہیں دے سکتے ، ہوسکتا ہے ان ادویات سے ہونے والے بچے پر غلطا ٹر پڑے ،اسے اورا پھھ سے سیچھتے ہیں۔

کرنیا کی دکرتاادرآ تکھوں کی صلاحیت میں تبدیلی

حمل کے دوران کرنیا کی وکر تابڑھ کتی ہے اور ہلکا ڈھلا وہوسکتا ہے، عام الفاظ میں کہا جائے تو کرنیا کے سائز فیسم میں تبدیلی ہوتا ہے . بہ تبدیلی حمل کے بعد جب ماں بچے کو دودھ پلانے کرتی ہے تب بھی ہو سکتا ہے لیکن اچھی بات ہیہ ہے کہ دودھ پلانے کے اختتا م کے بعد کرنیا کی وکر تا میں ہوا تبدیلی ٹھیک ہوجا تا ہے .

کاٹے کٹ لینس

جوخواتین کائے کٹ لینس پہنتی ہےان کوتھی ہوشیار رہنے کی ضرورت ہوتی ہے جمل کے دوران کائے کٹا لینس کی قوت برداشت میں کمی آسکتی ہے جس کی وجہ سے کرنیا کی وکرتا میں تبدیلی ہوسکتا ہے، کرنیا کی موٹائی بڑھ کتی ہے یا آنسوؤں کی پرت میں کمی آسکتی ہے.

چشمہ کے نمبر میں تبدیلی

ان سب پرروتنو کی وجہ ہے حمل یا دودھ پلانے کے دوران چشمہ کا نمبر تھی مختلف ہوتا ہے کسی بھی حالت میں بیہ مشورہ ہے کہ دودھ پلانے بند کرنے کے کٹی ہفتوں کے بعد ہی چشمہ کا نیا نمبر لینا چاہئے ۔اس کے

علاوہ محمل کے دوران یا پر سود تر مدت کے اندراندر آنگھوں کی صلاحیت میں کمی یا عارضی نقصان ہو سکتا ہے ،اس کا مطلب ہیہ ہے کہ حاملہ خوانین یا دود ھیلانے والی ماں کو پڑھنے میں مشکل ہو سکتی ہے . لے سک سرجری کی منصوبہ بندی سے پہلے آنگھوں استحکام ضروری ہوتا ہے . لیز رہے نظر ٹھیک کرنے کے حالت میں حمل اور دود ھیلانے کے دوران متحکم نہیں ہوتا ہے، اس لیے حمل اور دود ھیلانے کے دوران

کون ساوقت ٹھیک ہے لے سک کے لئے دودھ پلانے کے اختتام کے پچھ ہفتوں کے بعد کاوقت لے سک کے مولیا کن کے لئے مناسب اورا چھا ہوتا ہے اچھی بات سہ ہے کہ لے سک سرجر کی کے 2-3 دن کے بعد ہی آپ کوآپ کے دن -روزانہ کے کام اورآف یا دوسر کا موکو شروع کر سکتی ہے .

نٹی تکنیک- پھلے پلے اور بلے ڈلے س لے سک؟

ہاں، لیزر سے نظر تھیک کرنے کی نئی تلذیک جیسے پھے مٹو لے سک (بلج ڈ لے س لے سک) اور سمایل لے سک (سچلے پلیس لے سک) نے لے سک سر جری کے عمل کی حفاظت ، تعلق، در تنگی بڑھائی ہے اور تو اور اس میں سر جری کے بعد ایچھے ہونے میں وقت بھی کم لگتا ہے.

Volume 1 • Issue 7

www.icareinfo.in

May 2014

كرنيا ٹرانسپلانٹ

20

یعنی که کرنیا کی سب سے زیادہ اندروالی پرت ا ڈوکھلیم میں کوئی تبدیلی نہیں ہوتا ہے . کیونکہ بیآ نکھ عطيه كرف والحكاا ذوهليم باوراي مستردابهم طور پرمریض کے مدافعتی نظام پر ہی انحصار کرتی

ب، ال وجد ال تهدار amellar گرافٹ کے مستر دامکان ڈرامائی طور پر کم ہوجاتی ہیں بتاہم، روایتی بھےدنے والےصاف سطح در ش /Keratoplasty = اسكاموازندكياجائ توبیمل میں تھوڑے راگ دامہارت کی ضرورت ہوتی ہےاورا پر یٹو پیچید گیوں کی شرح سب سے اچھ ہاتھوں میں5-0 🖁 کی ہوتی ہیں جن مریضوں کااڈ وکھلیم صحت مندنہیں ہوتا ہےان کے

ساتھڈیے کے لکے(deep-DALK (anterior lamellar keratoplasty طریقے سے استعال نہیں کیا جاسکتا ہے .اس لئے مریض کا کرنیا کس طریقہ سے ٹرانسپلانٹ کیجائے اس بات کاانتخاب کرتے وقت بہت احتیاط رکھنی پرتی ہے.

> میں نے سنا ہے کہ ایک اور طریقہ ب دو تھ لیل کے را ٹو پلاہ سٹیا/ Endothelial

keratoplasty. يكيابي ؟ میں آپ کوآپ کی سننے کی صلاحیت پر مبارک باددیتا

ہوں.اس عمل DALK کی تلکی سے کبی زیادہ مشكل ب، اس ميں خاص قسم كے آلات كى ضرورت ہوتی ہےاور بدروایت طریقے سے نہیں کیا جاسکتا بمریض کے کرنیا کے اندروالی پرت نکالنے کے بعد بیصرف کرنیا کے اندروالے حصہ کوہی پر وپ کیاجاتا ہے. اس کوڈ یے سیکے (DSEK) اور ڈیے سے کی DSAEK)اور پوسٹیر یر لا مے الو پلایسٹیل کے نام سے بھی جانا جاتا ہے بضرورت نہیں بیجاننے کی کہاس کا پورانام کیاہے، آپ شاید بھول بھی جاؤ گے اس کو پڑھنے کے بعد. بیصرف انہی مریضوں کے ساتھ ہی کیا جاتا ہے جن کے کرنیا کی اندر کی پرت ہی خراب ہوتی ہےاور باقی کا کر نیا تھیک رہتا ہے.اس میں ٹائلے لگانے کی ضرورت نہیں ہوتی ہے اس لئے اس میں مريض كاكرنيا جلديك شحيك ہوتا ہے اور ٹانگوں ے وابستہ پر یشانی بھی نہیں ہوتی.

کیا کوئی امید ہے ایسے بدقسمت مریضوں کے لئے نظروا پس آنے کی، جن كرنيا خراب مو چكا ب اوركرنيا ٹرانسپلا نٹ نہیں ہوسکتا ہے یاان کوکر نیا ٹرانسپلا نٹ کے بعد کوئی فائدہ ہیں ملحكا؟ ہاں ان کوقدرتی کر نیالگا یا جاسکتا ہے، اس کے

بارے میں مزید معلومات کے لئے خاص طور پر اس کوذہن میں رکھتے ہوئے تیار کئے گئے اسباق کو يڑھناہوگا.

> كرنيا ثرانسپلانت ميں شامل كيا قیمت ادا کرنی ہوتی ہے؟

یہ بہت کچھاس بات پر منحصر ہے کہ مریض کس ملک کے کس حصے میں اس کی سرجری ہور بی ہے. مندستان میں زیادہ تر مقامات پر بی^ر جری سرکاری، يا رسف ي مبتالون مي موتى جهال كوئى فيس نبين لى جاتى يا پھر بہت ہى كم خرچ ميں سرجرى ہوجاتى ہے. بڑے شہروں میں بیذاتی علاقوں کے اسپتالوں میں بھی ہوتی ہے .اگر چہ کر نیامفت میں بی صدقہ میں ملتی ہے لیکن زیادہ تر آنکھ ہینک آنکھ عطیہ سے حاصل کرنیا کا شدید ٹیسٹ کرتے ہے ساتھ ہی ساتھ آنکھ عطیہ کرنے والے کے خون کی جا بخ بھی کرتے ہے تا کہ اے ڈس، ہے پٹاٹس اور انیادوسری سکرا مک بیماریوں کے بارے میں بھی پند لگایاجا سکے .ان سب میں خرچ ہوتا ہے جس کو یروسینگ فیس کے طور پرلگایا جاتا ہے مثال کے طور پراس مضمون کو لکھتے وقت میئی میں اس کی لاگت تقريبا6000روپے فی مریض آتی تھی. بیہ چارج ذاتی علاقوں کے مریضوں پر بی لگایا جاتا ہے جو کہ كل آنكھ عطيہ ميں آئى كرنيا كاصرف30 فيصد ہى ہے.باقی بچا70 فیصد کر نیام بنی کے سرکاری اسپنتالو

ڈاکٹر **قری**ش بی مسکٹی ،صدر،آلاڈیا نیتر سائنس -0

iCare info

سوسائٹی، بھارت کی قلم سے

یامفت میں علاج کرنے والے سپتالوں کودے دیا

ىيى مختلف مختلف رياستوں ميں مختلف ہوتا ہے.

ٹرانسپلانٹ سرجری ہوتی ہے وہاں سرجری کی فیس

موجودہ دفت میں موتیابد کے آپریشن کے فیس کے

اخلاقی طور پرکیا بیچ ہے؟ آخروہ میت داندا تا ک

اخلاقیات ایک رشته دارمسکه ب کوئی جراحی طبی

آئیبال یا کرنیا کی فیں نہیں لیتا ہے(آنکھ بینک ہو

سکتاب کہ پروسینگ شلکر کے طور پر پچھرقم لے).

اگر چه کرنیا ٹرانسپلانٹ سرجری میں پرشکشت شلیا

ڈاکٹراس موڈ کوسکھنے میں بہت ساراو**قت ا**ورخرچ

کرتے ہیں.اس کےعلاوہ ان کواجھے کرنیا

ٹرانسپلانٹ کے لئے بہترین سرجیکل خورد بین،

ڈسپوزایبل ٹرے پیس (trephines)اور دیگر

فیمتی آلات کی بھی ضرورت ہوتی ہے .اپنی زندگی کی

گاڑی کے لئے جیا تدا تر کر نیا جراحی چکتسر ک

صرف كرنياجراحى چكتسا كرنابى يستدكرت ب.

لیکن کرنیا کی کمی کی وجہ ہے وہ اپنے جیوکو پارجن

کے لئے موتیا بداورانی سرجری بھی کرنا شروع کر

ديتے ہے عملی طور پرديکھا جائے تو ذاتی علاقے

میں کوئی بھی سرجری صرف کر نیاٹرانسپلا نٹ کرا پن

آئى بال عطيد سے حاصل كرر با ب

اليي رياست جهال ذاتي علاقول ميں كرنيا

سرجری کا کیافیس ہے؟

جاتاب.

برابر ہوتاہے.

زندگی -گزار نے نہیں کرسکتا بزیادہ تر آنکھ شلی ڈاکٹر جوكدمز يدمقداريس شرانسيلانث كرت باي مریض جوکدا پناخرچ برداشت کر سکتے ہے کما کرخرچ نہیں کر سکنے والے مریضوں کے کھر چوکو کم كرتے ہے.

كياتمام نابيناكى نظركر نياثرانسيلانث سے واپس آسکتی ہے؟

نہیں، کرنیا پر تیاروپ سرجری سے صرف انہی نابینوں کوفائدہ پہنچتاہے جو کرنیا خراب ہونے ک وجد سے نابینا ہوئے ہے، آنکھوں کے باقی بچ جھے كوٹرانسپلانٹ نہيں ہوسكتاہ بچھوفت سے ريٹنا تراشیوں کی کوششے شروع ہوئی ہے لیکن ابھی اس میں دفت لگے گا، ہوسکتا ہے کچھ سالوں کے بعدا یے لوگ جن کی نظرر میناخراب ہونے سے گئی ہے ریٹنا ٹرانسپلانٹ کے بعدوا پس آجائے.

كياكونى شخص جسكاكر نياثرانسپلانث ہوچکا ہے اپنی موت کے بادے کرنیا عطيه كرسكتاب؟

بال، اگر كرنياصاف اورواضح بواس كادوباره سے استعال ہو سکتا ہے اور ایک اور کرنیا کی خرابی ے نابینا ہوئے خص کی نظروا پس آسکتی ہے . بید پچ میں ایک بہت بڑااوراچھا کوشش کر دیگا.

> ہمارے ملک میں تقریبا 50 لاکھ شخص کارنیا کی خرابی کی وجہنا بینا کی زندگی جینے پر مجبور ہے ، آنکھ عطیہ میں موت کے بعد آنکھوں کو نکھ بینک کوعطیہ کیا جاتا ہے جہاں دونا بینا کوآ نکھ عطیہ سے حاصل کارنیا ٹرانسپلانٹ ^کرنٹی نظردی جاتی ہے.

> > كون كرسكتاب؟

آنکھ عطیہ موت کے بعد ہی ممکن ہے، لیکن اس کا فیصلہ زندگی کے دوران کیاجا سکتا ہے بخص کی موت کے باد قریب قریب رشتہ دار تھی اس کا فیصلہ لے سکتے ہیں ایسےلوگ جود کچھ سکتے ہیں آ نکھ عطیہ کر کتے ہیں اس فرق نہیں پڑتا کہ انہیں ذیابطس، ملڈ پریشر بے یا وہ موتیابدیادیگرکورآ نکھکا آپریشن کراچکے ہے یاان کی آنکھیں کمزور ہ، چشما پہنتے ہے کسی بھی عمر کے لوگ اگر انہیں دکھائی دیتا ہے تو وہ آنكه عطيدكر سكتح بين نامعلوم وجوہات ایڈز، پی ٹاٹس، رے بیذاورے پٹسیمیا جیے

آنكه عطير

انفیکشن کی وجہ سے مرنے والے شخص کی اعکصے استعال میں نہیں لی جاسکتی

سطرح كياجاسكتاب؟

موت کے باد قریب رشتہ داروں کی رضامندی ہونے پر آئی بینک کو مطلع کیاجاتا ہے، آئی بینک کے نمبر پر کسی بھی وقت رابطہ کیا جاسکتا ہے. کارنیا کوموت کے 6 گھنٹے کے اندراندر نکال لینا جائے، اس لئے بیہ ضروری ہوجا تاہے کہ میت کے قریب ہونے والے جتی جلدی ہو سکے قريب كرآئي بينك برابط كرب.

آئی بینک سے ٹیم آنے میں 1-2 گھنٹے کا وقت (فاصلے پر انحصار) لگ سکتا ہے . آئی بینک کوفون کرتے دفت پتہ اور ٹیلی فون نمبر صحیح صحیح بتائے ،

گھرتک پینچنے کاراستداور آس - پا^{س ک}سی بڑی عمارت یا وخاص سائٹ کے بارے میں بھی معلومات دیں بتا کہ آئی بینک کی ٹیم جلد پنچ سکیں . موت کے سر میفکیٹ تیار رکھیں ، آنکھ عطیہ کے مل کو مکس کرنے میں آئی بينك كوتعاون كرين. کارنیا نکالنے کے مل کوتقریبا15 منٹ میں ہوجاتی ہے کارنیا کے ساتھ -ساتھاں سخص کے جسم سے خون کانمونہ بھی لیاجا تاہے. کارنیا کی افادیت برقرارر کھنے کے لئے مندرجہ ذیل باتوں کا خیال رکھیں . [امیت کی آنکھیں بند کردیں اوران پر زم رور کے پچاےرکھیں .

[اسر کے پنچ دو تکیے لگا کر سرکو بلند کر دیں. [احچت پر گھے پنگھوں کو بند کر دیں. 🛛 آس-پاس گرمی اورگندگی نه ہونے دیں. چها بم حقيقت [الویکھوں کاعطیہ صرف موت کے بعد بھی کیا جاسکتا ہے. [موت کے 6 گھنٹے کے اندر اندر ہوجانا چاہئ [صرف رجسٹرڈ ڈاکٹروں ہی آنکھ عطیہ کروایا جاسکتا ہے. [آ أنكو عطيه علم من 15 = 20 من كاوت لكتاب. [] آنکھ عطیہ کے لئے میت کوکہیں لے جانے کی ضرورتے نہیں ہوتی، ام پتال یا گھر جہاں بھی ہے آئ بینک کی ٹیم وہاں پہنچ جاتی ہے. [آ آنکھ عطیہ سے میت کا چہرہ خراب نہیں ہوتا. آنکه عطیه کرنے والااور حاصل کرنے والا دونوں کی ک شناخت خفیہ رکھی جاتی ہے

www.icareinfo.in

May 2014

Volume 1 • Issue 7





ڈاکٹر قریش بی مسکٹی ،صدر،آل اڈیانیتر سائنس سوسائٹی، بھارت کی قلم سے

كرنياكياب؟

21

کرنیانشوکاایک شفاف کلڑا ہوتا ہے جو کہ آنکھ کے رنگین حصہ یعنی ایرس کے او پرفٹ ہوتا ہے جیسے گھڑی کا گلاس (گھڑی کے او پر سے لگنے والاشیشہ) کر نیا گھڑی کے شیشے کی طرح سپا ٹے نہیں ہوتا، بلکہ گند کے سائز کا ہوتا ہے جس طرح کھڑ کی میں سے روشنی آتی ہے ای طرح روشنی کر نیا ہے ہوتی ہوئی آنکھ کے پیچھے والے حصہ تک جاتی ہے روشنی کی متوازی کر بے کر نیا کو پار کرتے وقت مڑتی ہے تا کہ دور یٹنا پر مرکوز ہو سکے جو کہ آنکھوں کے پیچھے والے حصہ اندرونی حصہ ہے جیسے کہ کی مرب میں ریل (فلم).

كرنيادهندلاين كي موجاتا ب؟

کرنیا کے دھندلا پن یافاسدہونے کی وجہ سے متا تر شخص کو بہت ساری پریثانیوں کا سامنا کرنا پڑتا ہے .جب کر نیاد هندلا ہوجا تا ہے تو روشیٰ آ تکھ کے اندر نہیں داخل کر پاتی ہے اور اس کے نیتیج میں آ تکھوں کی نظر خراب ہوجاتی ہے . کچھا ہم وجہ مندر جدذیل ہیں ، آ تکھ میں انفیکشن اور چوٹ . وٹامن اے کی کمی لیتن سٹیو لیں -جانسن سنڈروم .

 کرنیا کا ہراس اور الوکاس (وراخت میں ملی حالت جود یہ کا زندگی میں کرنیا کے دھند لا پن ہونے کا سبب بن سکتی ہے).
 کے را ٹو کونس (کرنیا کے سائز میں انیمنتا) اس حالت میں کرنیا صاف اور اچھی ہوتی ہے چر بھی نظر آہتہ۔ آہتہ خراب ہوتی جاتی ہے. دھد ھلا پن بہت بعد میں ہوتا ہے
 اے اہ موتیا بدیا موتیا بد کے آپریشن میں آئی کی خرابی کی وجہ ہے.

الي حالت مين نظروا پس كيا تى ب؟

کرنیا خراب ہونے کے بعد نظروا پس لانے کا ایک ہی طریقہ ہے کہ متا شریحض کا کرنیا آئلھ عطیہ کے ذریعہ حاصل کئے گئے صحت مند کرنیا ہے تبدیل کردیا جائے جسے کرنیا ٹرانس پلانٹ یا کے راٹو پلاا سٹی کہتے ہیں اس میں خراب کرنیا کے مرکز کی ڈسک کو ای سائز کی آئلھ عطیہ میں حاصل کرنیا ہے تبدیل کردیا جا تا ہے . کرنیا ہی آئلھ کا واحدا بیا حصہ ہے جس کا ٹرانس پلانٹ کیا جا سکتا

كرنيائرانسپلانك كتناكامياب موتاب؟ كيا. يد بات صحيح ب كدزياده تركر نيائرانسپلانك كچھ

برسول کے بعدمہم ہوجا تا ہے؟ کر نیاٹرانسپلانٹ خون کی رگو سے مبراہوتا ہے یعنی کہاس میں خون کااستعال نہیں ہوتا ہے .اس لئےجسم میں جتنے بھی اعضاء کے ٹرانسپلانٹ ہوتے ہیں چاہے وہ گردے ہویا پھردل یا جگران سب سے کرنیا ٹرانسپلانٹ کے سب سے کم خراب ہونے کا امکان ہوتاہے. میں اپنے سابقہ بیان میں ترمیم کروگا۔ شرانسپلانٹ کی کامیابی کی شرح کے بارے میں بیدوسر نے مبر پر آتاہے. یہاں تك كدا كريديج يستنبين ہوت بھى زيادہ تر ماملوميں اس كى آئکھوں کی ادویات کی طرف سے بغیر کسی سیٹی تک امی نوس سو م د ک شن کی مدد کے کا میابی سے تھیک کیا جاسکتا ہے جسم کے دیگر حصول کے ٹرانسپلا نٹ میں ایسانہیں ہوتا ہے. میں نے • ۳اور • ۴ سال پرانے کٹی گرا پھٹو(ٹرانسپلانٹ) کو ديكها بجواج بهى صاف اورواضح ب جوكر نيا يهل بى قدرتى طور پروے سک لراجڈ ہےان آتکھوں میں کیا گیا گرا بھٹ طویل مدت کی پیشن گوئی کے مطابق خراب ہوتا ہے (عام آ دمی کی نظر میں ضرورت نتيجه).

تاہم، کمی وجہ سے اگر گرا پھٹ خراب ہوتا ہے یا قبول نہیں ہوتا ہے اوروفت سے اس کوعلاج کی طرف سے واپس نہیں لا یا جا سکا، تب بھی سب پچھ تباہنہیں ہوتا ہے ، اگر باقی پچی آنکھ میں کوئی مسکلہ نہیں ہےتو دوبارہ سے گرا پھٹ ہو سکتا ہے یعنی ایک باراور گرا پھٹ

(قدرتی طور پر پہلے دھد سطے والے گرا پھٹ کو ہٹا کر) اورایک بار پھر سے نظر کی واپسی . مستر د عام طور پر کب ہوتی ہے؟ اکڑ و کے صاب ہے دیکھتو زیادہ ترصورتوں میں مستر د ٹرانسلاا نٹ کے بعد کے پہلے سال میں ہوتی ہے اور یا پھر کی تچوٹ یابڑ تے پریشن کے بعد یعنی کہ اگر مریض نے کر نیا ٹرانسپلا نٹ کے بعد موتیا بدکا آپریشن کرایا ہے یا پھر کر نیا کے ٹرانسپلا نٹ کے بعد موتیا بدکا آپریشن کرایا ہے یا پھر کر نیا کے ایک سال کے بعد ہوتا ہے)، بیا تر پڑی نے ایک ماہ کے اندر اندر ہی گرا چھٹ کی مستر کے امکانات کو بڑھا دیتا ہے .

مریض کوکر نیا کی منظوری کے بارے میں جلدی کیسے پیتہ چلے تا کہ وہ جلدی سے پاس کے ڈاکٹر کے پاس جا سکے؟

اگر مریض اچا نک اپنی ٹرانسپلا نٹ آنکھیں لالی، درد، پانی کا آنا یا پھر نظر میں کمی ہونامحسوں کرتے اوا سے فوری طور پر اپنے نز دیک کے ڈاکٹر کے پاس جانا چاہئے ، کوشش ہیکر نی چاہئے کہ اسی دن چلا جائے اس بارے میں ٹیلی فون سے یا پھرادھر –ادھر سے معلومات جمع کرنے میں وقت بر باذہیں کرنا چاہئے . بیمشورہ اس

لئے دی جارہی ہے تا کہ گرا پیٹ کی منظوری یا گرا پیٹ میں افلیشن سے بیچا جا سکے اس کے علاج کے لئے ٹی کل سے بیچا جا سکے اس کے علاج کو دوکوجلدی -جلدی لاگا تار ٹر کیا یا جا تا ہے، اگر مینظوری کے بیچای گرا پیٹ افلیشن ہے تو میطالات کواور بھی خراب کر سکتا ہے.

iCare info

نظروا پس لانے کے لئے کیا ساری دھند لی کرنیا کو كاميابى - رانسپلانكىياجاسكتاب؟ جیسا کہ میں نے پہلے بتایا ہے کہ جس کر نیامیں خون کی رگ بڑھ رہی ہےان پیشان گوئی خراب ہوتا ہے اس کےعلاوہ جن کی آ پیکھوں میں پہلے بھی گرا بچٹ منظوری ہو چکا ہے،ان میں بھی گرا پیٹ کے مستر دبڑ ھنے کا خطرہ زیادہ ہوتا ہے کیونکہ جسم اب تک پیرجان چکاہوتا ہے کہ وہاں کچھ بیرونی نشو ہے اوروہ اپن د فاعی فوج (مارنے والی سفیدر کت خلیات) کو ہیرونی او تکوکو ختم کرنے کے لئے بھیجتا ہے اس کےعلاوہ ،اگرآ ککھ میں ناکافی آنسو بہا یا خراب معیار کے آنسوات ہے تو بھی ایسی آعکھوں والی کرنیا گراپھنگ کے لئے اچھی نہیں مانی جاتی ہیں ایس صورتحال جو کنارو/Limbus کوخراب کرتی ہو، (کالی اور سفید پتلی کے درمیان کا حصه جو که کرنیا کی شل پر ہوتا ہے اور جہاں مسلسل خلیات کوتعمیر کی طرف سے بھراجا تاہے) کر نیاٹرانسپلا نٹ سرجر ی کو خراب کرسکتی ہے . پچھاور حالات جیسے کیمیکل کی طرف سے جلنے پر گگی چوٹ، منشیات کےردعمل جیسے سٹیروےس جانسن سنڈروم، جو کہ ہے شم خلیات کو کناری پرخراب کرتی ہےاور کچھ پیدائش حالات جیسے سفید شطح کی کمی (Aniridia) جس میں شروعات کرنے کے لئے ہے کم خلیات کا کوٹہ بہت خراب ہوتا ہے بھی کرنیا ٹرانسپلانٹ کی کامیابی کومتا تر کرتی ہے.

کرنیا پر تیارو پڈ سرجری میں کیانیا ترقی ہور ہاہے تہدار/Lamella کر نیا ٹرانسپلا نٹ یا صاف سطح درشی/Keratoplasty؟

بندستان میں بھی غیر ملکوں میں بھی زیادہ تر کر نیا کمل موٹائی کر نیا ٹر انسپلا نے لگانے (تحکیکی طور پر اے بھے دنے والا صاف سطح در شی/ Keratoplasty کہا جاتا ہے) ۔ ہوتا ہے . اس میں خراب کر نیا کو اس کی پر تو کے ساتھ نکا لاجاتا ہے اور پھر اس سے تر ایک کر نیا کو اس کی پر تو کے ساتھ نکا لاجاتا ہے اور پھر اس سے سے تبدیل کر دیاجاتا ہے . اگر چہ پھھ یہار یوں میں جیسے اے کہ اٹو کو نس یا کو نکل کر نیا یک سطح پر نشان ، کر نیا کے سب سے جیاادا اندروالی پرت ، جے اڈ وضلیم کے نام سے جاناجاتا ہے ا پنی جگھ پر اور صحت مند ہے تو ان کو تبدیل کرنے کی ضرورت نہیں ہے . پکھ معاملات میں تقریبا ۔ اور نی میں کی خلف ہوتی ہے، ہاتی چن نہر ۲

www.icareinfo.in

May 2014

Volume 1 • Issue 7

22

مرم میں آنکھوں کونظرا نداز نہ کریں اس میں انگھوں کونظرا نداز نہ کریں

گرمیا شروع ہوچک ہے موسم گرمی کے بارے میں سوچے ہیں تو تیز دهوب، دهول، گرم ہوائیں، چیچیا ہٹ، پسینہ، مچھر، پیاس، ٹھنڈا كرنے بحطریقے دغیرہ دماغ میں آتے ہیں لیکن کیا آب جانتے ہیں که بیدهول، تیز دهوپ، گرم ہوائمیں اپنے ساتھ – ساتھ بہت ساری بیاریاں بھی لیکر آتی ہیں، اگر ہم ان کے لئے پہلے سے تیاری نہیں رکھیں توہمیں بہت ساری پریشانیوں کا سامنا کرنا پڑتا ہے موسم گرمی میں ہما پنی جلد، چرے کا تو پوراخیال رکھتے ہے کہ کہیں سورج کی روشنى سےرنگ ساہ نہ ہوجائے یا جلنہیں کمیکن اپنی آنکھوں کو بھول جاتے ہے.اس موسم میں جیپتالوں میں دھول سے آنکھوں کی الرجی کے مریض بڑھنے لگتے ہیں ایئر کنڈیشز، کولروغیرہ ہمیں موسم گرمی کے موسم میں بھی ٹھنڈک دینے کے ساتھ -ساتھ تیز دھوپ سے بھی بچاتے ہیں لیکن آنکھوں کے اردگر دہونے والی ڈرانیس سے نہیں بچایاتے. گرمی میں چلنے والی ہوائیں ہماری آنکھوں کو بہت نقصان پہنچاتی ہے . ماہرین کا خیال ہے کہ گرمی میں آنکھوں کو دیکھ بھال کی زیادہ ضرورت ہوتی ہے موسم گرمی میں تیز دھوب،دھول اور مٹی کے ساتھ آنے والی گندگی آنکھوں پر کافی انر ڈالتی ہےاورا گرخیال نہیں رکھا جائے تو یہ آنکھوں کونقصان بھی پہنچاتی ہے اس موسم میں آنکھوں میں وائرل الفيكش ہونے كا خطرہ زيادہ رہتاہے. بچ صاف - صفائى كا خاص خیال نہیں رکھ یاتے جس کی وجہ سے ان کی آنکھوں میں الرجی کا مسّلہ مزيد ہوتی ہے.

اس موسم میں جراثیم اور بیکشیریا کی وجہ ہے آنکھوں کی بیاریاں جیسے فلو، سوجی اور تھکی سرخ آنکھیں، خشک آنکھوں، کمپیوٹر وژن سنڈر دم وغیرہ زیادہ ہوتی ہیں. آج کے وقت میں ہماری طرززندگی بھی کافی حد تک ان بیاریوں کوفروغ دیتی ہے. آلودگی اور کمپیوٹر پرطویل تک کا م کرنے کی وجہ سے ہماری آنکھیں خشک ہوجاتی جاور آنکھوں میں جلن، تھچلی، تیچڑجیسی پریشانی بڑھ جاتی ہیں. اکثر دیکھا جاتا ہے جو

ان سے ہوسکتا ہے آنکھ کو نقصان

] آتھوں میں ردی کی نو کری، دھول مٹی یاریت کے ذرہ دوغیرہ گر [اے ی ک جانے پر آتھوں کورگڑ نے نہیں.] آتھوں میں کا جل ، سرمہ، سیاہی، مسکار ااور لائٹز وغیرہ کا استعال نہ [اہاتھوں کو ہم کریں .ان میں کیمیکلز اور کاربن پارٹکٹس پائے جاتے ہیں جو [دھوپ کے آتھوں میں الرجی کر سکتے ہیں.] کسی دوسر بے کارومال یا تو ایہ استعال نہ کریں.] کسی دوسر بی کارومال یا تو ایہ استعال نہ کریں.] کسی دوسر بی کارومال یا تو ایہ استعال نہ کریں.] کسی دوسر بی کارومال یا تو ایہ استعال نہ کریں.] کسی دوسر بی پریشانی ہونے پر خود علاج نہ کریں.] ایک بار آئی ڈراپ کھل جانے کے ایک ماہ کے اندر اس کا استعال کر لینا چاہتے، بڑی دوا چھینک دیں.

اات کی کے تلفیک سامنے نہیں بیٹھنا چاہئے . بیآ تکھوں کے لئے تلفیک نہیں ہوتا. [اہاتھوں کو ہمیشہ صاف رکھیں. [ادھوپ کے چشمہ کو صرف دھوپ سے ہی نہیں بلکہ دھو سمیں اور گندگی سے ہونے والی الرجی سے بھی بچاتے ہیں. [انداز کے چکر میں چھوٹے فریم کا چشمہ نہ پہنیں بشیشے کے فریم کا سائز اتنابڑا ہونا چاہئے ، جوآ نکھ کو کمل طور پرڈ ھک لے. [آ آنکھوں کے اردگر دستکرین نہ کریں. اس سے آنکھوں کو نقصان ہو سکتا ہے.

لوگ آلودگی کے بغیر علاقوں میں زیادہ دقت بیتاتے ہیں ان کی آنگھوں میں افلیشن آ سانی ہے ہو سکتا ہے .ماحول میں آلودگی پچیلانے دوالے عناصر جیسے نائٹرک آ کسا کڈ ، نائٹر وجن ڈائی آ کسائیڈ اور سلٹرڈ انی آ کسائیڈ کی آنکھوں کے مسائل کو اور زیادہ بڑھاتے ہیں. پانی ،فربہ تیل، پروٹین، الے کٹر دلات اور بیکٹیر یا سے مقابلہ کرنے والے عناصر پر مشتل ہے آ نسو، جن کا کام آنگھوں کو مائع رکھنا ہوتا ہے کو بھی آلودگی بہت تکسان پنچا تا ہیں جس کی وجہ ہے آنکھیں خشک ہو جاتی ہے، افلیشن کا خطرہ بڑھ جاتا ہے .گرمی سے موسم میں آنگھوں کی اضافی دیکھ بھال جا ہے.

گرمی کے موسم میں آنکھوں سے متعلق کچھ عام پر بیثانی آئی فلو:

گندگی، گندے پانی، گندی الگیو یکھی، دھول-دھا کے ذریعے تیزی سے تصلیفے والے انفیکشن کوآئی فلو کہتے ہیں، اس کی وجہ ہے آنکھوں میں در دبعکن کے ساتھ – ساتھ پانی جیسا سیال نکلتا ہے، بیکوں کی سوجن بھی ہوجاتی ہے. **خشک آئی**

گرمی کے موسم آنکھوں کا خشک ہوجانا یا خشک ہوعام بات ہوتی ہیں . بڑھتے آلودگی ، کمپیوٹر کازیا دہ استعال ، اے می میں رہنے کی عادت ، پچھا دویات (دردنوارک ، ڈپریشن ، وغیرہ کی دوائیں) کا استعال بھی خشک آئی کا ایک بڑھا وجہ ہے ہیں اس میں متا رشخص کی آنکھوں میں چھن ، جلن ، سوھا پن ، تھجلی وغیرہ ہوتی ہے ، اگر تھوڑے ۔ تھوڑے وقت کے بعد اپنی آنکھوں کوصاف پانی ہے دھوتے رہیں اور ڈاکٹر کے مشورہ ہے آنکھوں میں دوائی ڈالتے رہیں تو اس مسئلہ سی پنی آنکھوں کو بچا ہے رکھا جا سکتا ہے .

گری کے موسم میں ہونے والی بیا یک عام بیاری ہے، اس کی وجہ سے استحصوں میں برابر در در ہتا ہے، استحصوں سے پانی آتار ہتا ہے، استحصیں سرخ ہوجاتی ہیں اس مسلما فوری طور پرعلان کرنا چا ہے نہیں تویہ بیاری بہت تیزی سے ایک سے دوسر سے میں چیلتی ہے. ایک دوسر کو چھونے ، یہاں تک کہ آتکھوں میں دیکھنے سے ہی بید افتیشن کی دوسر کو ہوسکتا ہے اس کے لئے بیضر وری ہوجا تا ہے کہ متار شخص اپنی آتکھوں کو صاف پانی سے دھوتا رہے، دوسر کا رومال ، تولیہ، اور دیگر ضر وری چیز وں کا استعمال نہ کریں . ڈاکٹر کے مشورہ سے ادویا سے کو استعمال کریں، اور سیاہ چشمہ کا استعمال کریں تا کہ دوسروں تک یہ بیاری نہیں پہنچے.

یہ بیماری بھی آئی فلوکی ہی ایک شکل ہے ، شکارکو تیز دھوپ اورروشن چھ تی ہے ،اس سے شکار آنکھول کو کمل طور پر نہیں کھول پایا تا، آنکھوں میں درداور تفکاوٹ رہتی ہے . دیکھ بھال تا کہ تکھیں رہیں اچھی بنی رہیں

گری کے موسم میں اگر ہم پھو باتوں کا خاص تو جددیں تو ان کی آتکھوں کے بہت سے مسائل سے بنی کتے ہیں، آتکھوں پر دن میں کئی بار شھنڈ سے صاف پانی سے دھولیس، آتکھوں پر کھیر سے اور ککڑی کے تکٹر سے برونی کے بچا ہے میں گلاب کا پانی ڈال کررکھیں، اس سے آتکھوں کو تازگی طح گی، آتکھوں کے لئے صحت مند کھانے اور اچھی نیند دونوں ہی ہے حد ضروری ہیں، کھانے میں ہری سزیاں جیسے کد آتکھوں نے لئے بھی ضروری ہے، آتکھوں میں کی بحق قسم افلیشن دولیٹر پانی بیسے تا کد آپ سے جسم کی گندگی باہر نظے اور ٹی بنی م سے کم پالک، گا جر، بتھا، سرسوں، انان وغیر و مزید کھا تیں، دن میں کم سے کم دولیٹر پانی بیسے تا کد آپ سے جسم کی گندگی باہر نظے اور ٹی بنی رہے، جو پالک، گا جر، بتھا، سرسوں، انان وغیر و مزید کھا تیں، دن میں کم سے کم تی دوساف سے خاک خاص خیال رکھیں، آتکھوں کو بار – بار باتھ سے نہ پہنچ نے لئے بھی نہیں دیں، متا شرخض کی طرف سے استعال کی ہوئی تی دوسوں میں

iCare info

تیز دھوپ میں جب بھی باہر نکلے دھوپ ہے بچنے کے چشمہ یعنی سنگلانیج پہن او، تا کہ ہماری آنکھیں سورج کی پیرا-جامنی یعنی کرنوں ے بچی رہیں .ان کرنوں کو آنکھوں پر اتناخراب انڑ ہوتا ہے کہ بھی -مجمی متاثر صحف کومو تیابد، ریٹنامیں خرابی وغیرہ مسائل سے جلد دو۔ چار ہونا پرسکتا ہے جس طرح سورج سے نکلے والی کرن سے بچنے کے لئے موسم گرمی میں سنگلانیج کا استعال کیا جاتا ہے تھیک اسی طرح آنکھوں کے لئے کرنوں سے بچنے کے لئے چشموں کواستعال کیا جانا چاہئے . یووی سے دفاع کی صلاحیت والے دھوپ کے چشمہ یعنی سنطاييج ہماري آنگھول كوسورج كى كرنيں سے بحاتے ہيں جب بھى سنگلانیج خریدی، اس بات کا خیال رکھیں کہ وہ کرنوں کورو کیے کے لتح • • ا فیصد کارگر ہوں اور جو چاروں طرف سے فریم سے منسلک ہو تا كەدھول مىڭ اوركرنو بكو آنكھوں تك نېيى يېنچنے دے اپنى آنكھوں کوصاف ٹھنڈے یانی سے برابرصاف کرتیں رہیں .جولوگ یودی پروٹے کٹوکاٹے کٹ لینس پہنتے ہیں انہیں بھی سنگلا یے پہننا چاہیے تا کہ آنکھوں کے بچے ہوئے حصے کو بھی سورج کی کرنوں سے بچایا جا سکے اگرآپ یاورلینس کا استعال کرتے ہیں تو بھی سنگلاس پہنچ چاہے، تا کدالٹرادایلٹ کرنوں آپ کی آنکھوں کونقصان نہ پہنچ. تيرتے دقت

تیر نے وقت تیر کے دوران پہنےوالے چشموں کواستعال کریں، بینہ صرف آپ کوکلورین سے ہونے والی الرجی سے بچا ہے گا بلکہ تیرا کی کے تالاب میں کیمیکڑ سے بھی بچا ہے گا. عام طور پر تیرا کی کے تالاب میں پانی کوصاف اور محفوظ رکھنے کے لئے بہت زیادہ کلورین اور کیمیکڑ کااستعال ہوتا ہے، جوآ تکھوں میں افلیکشن پیدا کر سکتا ہے . اس لئے جب بھی سوئنگ پل سے با ہر لکلیں، توصاف پانی سے آتکھوں کو دھو لیں . اگر کوئی پر یشانی ہوتی ہے تو آتکھ کے ماہر سے مشورہ لیں .

ترجمه۔اظہرعمری

iCare info

May 2014 Volume 1 • Issue 7 www.icareinfo.in





Keep your love in the Soul...

Drishti 2013 Silver Eye Winner Audio Jingles Let's Promote Eye Donation www.drishti.org.in

Keep your love in the soul, Make love, eye to eye It's all right, donate your sight Let a soul see the world, Through your noble eyes.

Add a little color to their lives, You can't see the truth with blind eyes.

If you have a heart donate your sight, Fill light into someone's life Let a soul see the world, Through your noble eyes. Through your noble eyes.

I am a student in Pathways School, Noida and I am currently pursuing my IB Diploma (Grade 11). I aspire to study architecture in a college in United States of America. I am extremely passionate about reading, writing, drama and theatre, art and design. I believe that these various forms of art, be it the written word, plays, or music can effectively spread awareness amongst the population. When I came across Drishti and learnt about their initiative, I was determined to do my bit and send my entry for design as well as audio jingle. I ended up winning the Silver Eye for audio jingle (radio). I believe that radio can be a very powerful tool, especially because everyday, millions of Indians listen to it while they're going to work or working at home. The r<mark>efrain of</mark> my jingle is 'Let a soul see the world through your noble eyes' and that very concisely sums up the whole idea of

Sameera Khurana

eye donation. It is a beautiful thing to do, and I will surely donate my eyes when the time comes.

I decided to make an audio jingle as I felt that it will immediately attract the attention of the listeners. Promoting eye donation through a catchy song was my main idea and so I went on to write these lines:

Keep your love in the soul...

According to me, a jingle should be catchy as well as the main point should get across. So I prepared the music for this jingle using Garageband, and then recorded the jingle on the same software and compiled the two. It was an extremely creative experience for me and I loved making the whole thing, especially for a cause. I hope that my jingle is able to make people aware of what a noble thing eye donation is!



www.icareinfo.in | www.antardrishti.org | www.drishti.org.in

email: info@icareinfo.in | Subscripition: subscripitions@icareinfo.in | Advertising: advt@icareinfo.in